

Rijp voor verandering

Onderzoeksrapport voor Stichting Cultureel Platform Graft-De Rijp over hoe inwoners van De Rijp de leefbaarheid ervaren inclusief aanbevelingen omtrent sociale duurzaamheid.

ACT Groep 2294
Nadia van de Weem
Marieke Gommans
Margriet Oldenburg
Erwin van der Wal
Menno van IJssel
Rosa Swart

Contact informatie:

Wim Heine – Stichting Cultureel Platform Graft-De Rijk
wimheine@cs.com
06-55121838

Marjolein Elings – Wetenschapswinkel Wageningen UR
marjolein.elings@wur.nl
0317-480549

Marieke Gommans – Team secretaris ACT-groep
marieke.gommans@wur.nl
06-23634490

Foto voorblad: Marieke Gommans
Overige foto's: midwinterfeest-graftderijp.nl (2019)

Samenvatting

Stichting Cultureel Platform Graft-De Rijk ziet dat het sociale leven van het dorp De Rijk verandert. De organisatie merkt op dat, terwijl nieuwe inwoners arriveren en lokale inwoners wegtrekken, het aantal inwoners dat een actieve bijdrage aan het vrijwilligerswerk levert afneemt. Volgens de voorzitter van de stichting, tevens opdrachtgever van dit onderzoek, komt de sociale duurzaamheid in het dorp onder druk te staan wanneer de actieve bijdrage van inwoners terugloopt.

Dit onderzoek gaat over de sociale duurzaamheid in De Rijk en het omgaan met ontwikkelingen die op het dorp afkomen. De Wetenschapswinkel en zes studenten van Wageningen Universiteit adviseren Stichting Cultureel Platform Graft-De Rijk over leefbaarheidsvraagstukken in De Rijk. Achttien interviews met inwoners van De Rijk hebben een beeld geschetst over hoe inwoners de sociale kant van leefbaarheid ervaren, maar ook welke oplossingsrichtingen zij voorstellen om de leefbaarheid in het dorp te verbeteren.

Het doel van dit onderzoek is: het in kaart brengen van hoe sociale duurzaamheid wordt ervaren door inwoners van het dorp en het geven van advies over oplossingsrichtingen die kunnen bijdragen aan verbetering van de sociale duurzaamheid. De hoofdvraag van het onderzoek luidt: *Hoe wordt sociale duurzaamheid ervaren door inwoners van De Rijk?*

Om deze onderzoeksvraag te beantwoorden, is er eerst een literatuurstudie gedaan naar het concept 'sociale duurzaamheid' en 'leefbaarheid'. Op basis hiervan zijn semigestructureerde interviewvragen opgesteld. Sociale duurzaamheid is gerelateerd aan het concept leefbaarheid, waarbij is gekeken naar drie onderdelen die betrekking hebben op de sociale omgeving: culturele identiteit, sociale cohesie en actief burgerschap. De beleving van culturele identiteit heeft betrekking op de mate waarin inwoners een dorpsidentiteit ervaren. De beleving van sociale cohesie heeft betrekking op de mate waarin inwoners een binding met het dorp en met elkaar hebben, en op de vorm van sociale contacten met burens en dorpsgenoten. Actief burgerschap heeft betrekking op de mate waarin inwoners zich verantwoordelijk voelen voor het dorp en zich inzetten voor het dorp, bijvoorbeeld door lidmaatschap van verenigingen en deelname aan vrijwilligerswerk.

Uit de afgenomen interviews blijkt dat er een sterk gevoel van sociale cohesie en dorpsidentiteit bestaat. Inwoners van De Rijk hebben veelal een goed besef van de geschiedenis van het dorp en ervaren een dorpscultuur die geuit wordt door elkaar te groeten op straat of een praatje te maken op ontmoetingsplekken. Er is goed contact met burens en mensen staan klaar elkaar om te helpen. Het dorp heeft een rijk verenigingsleven en veel inwoners zijn bereidwillig om hier een steentje aan bij te dragen door het organiseren en deelnemen aan activiteiten, wat ook van ze verwacht wordt als dorpsbewoner. Een eventuele bedreiging voor de sociale duurzaamheid in het dorp is dat inwoners ervaren dat vooral jongeren zich minder actief inzetten als vrijwilliger en dat nieuwe inwoners vaak niet over voldoende informatie beschikken om zich actief te betrekken in vrijwilligersorganisaties. Ook wordt opgemerkt dat mensen het tegenwoordig druk hebben met werk en opvoeding, en dat er een proces van individualisering aan de gang is waardoor mensen minder betrokken zijn bij het dorpsleven. Daarnaast bleek uit onderzoek dat de fysieke omgeving, met name voorzieningen en woningaanbod, belangrijk wordt geacht voor het behouden van de sociale duurzaamheid van het dorp. Alhoewel mensen in het algemeen tevreden zijn over de fusie met de gemeente Alkmaar, werd er wel genoemd dat er ruimte is voor verbetering wat betreft de communicatie tussen de gemeente en het dorp.

Op basis van deze uitkomsten doen wij vijf aanbevelingen om de sociale duurzaamheid in De Rijk te behouden en/of te verbeteren:

1. Zoek een alternatieve wijze voor de benadering van nieuwe en jonge vrijwilligers om de gevolgen van het verminderende vrijwilligersbestand op te vangen en daarmee de organisatie van activiteiten voort te zetten, en verenigingen in stand te houden;
2. Laat nieuwe inwoners kennismaken met de cultuur van De Rijp;
3. Verkrijg een duidelijker beeld van de mening en ideeën van jongeren over dorpsactiviteiten om jongeren meer te betrekken in de organisatie van en deelname in activiteiten;
4. Diversifieer het woningaanbod om jongeren aan te trekken en vergrijzing (van het verenigingsleven) tegen te gaan;
5. Verbeter de communicatie met de gemeente Alkmaar om de inspraak van inwoners van De Rijp te vergroten.

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
Inhoudsopgave	4
1. Inleiding	5
1.1 Aanleiding.....	6
1.2 Achtergrond.....	6
1.3 Doel en onderzoeksvragen	7
2. Theoretisch kader	9
2.1 Maatschappelijke veranderingen	10
2.2 Sociale duurzaamheid	10
2.3 Culturele identiteit.....	12
2.4 Actief burgerschap.....	12
2.5 Sociale cohesie	13
3. Onderzoeksmethoden	15
3.1 Literatuuronderzoek.....	16
3.2 Interviews	16
3.3 Opzet en uitvoering interviews.....	18
4. Resultaten interviews	20
4.1 Dorpscultuur	21
4.2 Actief burgerschap.....	25
4.3 Sociale cohesie	31
4.4 Fysieke omgeving.....	35
5. Conclusies en aanbevelingen	38
5.1 Conclusie.....	39
5.2 Aanbevelingen.....	40
5.3 Beperkingen	42
Literatuur.....	43
Bijlage 1 - Suggesties en ideeën over leefbaarheid vanuit inwoners	45
Bijlage 2 - Interviewvragen	47

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Het sociale leven in De Rijk verandert. Terwijl nieuwe inwoners arriveren en jonge inwoners wegtrekken merkt Stichting Cultureel Platform Graft-De Rijk (in dit verslag afgekort als Cultureel Platform), tevens opdrachtgever van dit onderzoek, op dat het aantal inwoners dat een actieve bijdrage aan het vrijwilligerswerk levert geleidelijk afneemt. Hoewel de materiële eigenschappen, zoals de traditionele vissershuisjes van het dorp, al jarenlang beschermd worden, zijn de immateriële eigenschappen, zoals de betrokkenheid van mensen in het verenigingsleven, steeds meer onder druk komen te staan volgens het Cultureel Platform. De opdrachtgever denkt dat de sociale duurzaamheid in het dorp bedreigd zal worden zonder actieve bijdrage van inwoners van De Rijk (Opdrachtgever, persoonlijke communicatie, 17-05-2019).

Een eerder onderzoek naar leefbaarheidsinitiatieven op het platteland biedt een bredere context voor de problemen die de opdrachtgever in zijn dorp ervaart (During, et al., 2018). In het onderzoek van During et al. (2018) wordt gesteld dat mensen in plattelandsdorpen hun leefomgeving zien veranderen. Inwoners van kleine dorpen zijn steeds meer op elkaar aangewezen, doordat openbare voorzieningen door schaalvergroting terecht komen in grote kernen, zoals in steden in de omgeving. De overheid doet hierbij in de kleinere dorpen steeds meer beroep op het vermogen van burgers om zichzelf te organiseren (During, et al., 2018). Volgens de opdrachtgever zijn deze ontwikkelingen ook merkbaar in De Rijk. In 2015 is de gemeente Graft-De Rijk gefuseerd met de gemeente Alkmaar, waardoor er niet of nauwelijks gemeentefunctionarissen meer in het dorp zelf aanwezig zijn. Vanuit de gemeente Alkmaar wordt er steeds meer initiatief gevraagd van de inwoners van De Rijk, die op een vrijwillige basis met ideeën en initiatieven moeten komen over het lokale beleid. Dit is een verandering ten opzichte van voor de fusie toen de gemeente Graft-De Rijk zelf met initiatieven kwam voor beleidsvoering (Opdrachtgever, persoonlijke communicatie, 17-05-2019).

Het vermogen tot zelforganisatie wordt echter ook genoemd als de kracht van plattelandsdorpen (During et al., 2018). Voor de opdrachtgever is het zelforganiserend vermogen van een dorp een belangrijk onderdeel van sociale duurzaamheid. Sociale duurzaamheid betekent voor de opdrachtgever vooral "het in stand houden van de organisatie van actieve inwoners die zich in willen zetten voor culturele activiteiten in het dorp" (Opdrachtgever, persoonlijke communicatie, 17-05-2019). Deze culturele activiteiten worden momenteel georganiseerd door vrijwilligers. Echter, de opdrachtgever ervaart het probleem dat het vrijwilligersbestand krimpt doordat jongeren wegtrekken door stijgende huizenprijzen en meer werkgelegenheid in de steden. Tegelijkertijd trekken jonge professionals van de stad naar De Rijk en zijn zij vervolgens niet betrokken bij het dorp in de mate waarin de opdrachtgever dit graag zou zien (Opdrachtgever, persoonlijke communicatie, 17-05-2019).

1.2 Achtergrond

Geschiedenis

De Rijk is een klein dorp gelegen tussen de Noord-Hollandse polders en bijpassende molens in de gemeente Alkmaar. Het dorp is ontstaan door de opkomst van de haringvisserij en walvisvaart, wat mogelijk was door de gunstige ligging aan de Zuiderzee. Naast de kleine haven werden al snel pakhuizen en woningen gebouwd, waardoor De Rijk uitgroeide tot een welvarend dorp. De inwoners leefden van de vangsten uit de zeeën en de handel die hierbij ontstond. De zeevaart bracht ook andere industrieën met zich mee, waaronder touwslagerijen, scheepsbouw en timmerbedrijven. Door de haringvisserij en de walvisvaart wist De Rijk een goede economische positie te verkrijgen. De prachtige huizen en monumentale panden in De Rijk zijn te danken aan deze welvarende tijd. Hiervan is de kern sinds 1969 aangewezen als 'beschermd dorpsgezicht', wat betekent dat De Rijk een waardevol voorbeeld is van een Noord-Hollands dijk- en polderdorp (Gemeente Alkmaar, 2016).

De Rijk raakt uiteindelijk zijn open verbinding met de Zuiderzee kwijt, waardoor de haringvisserij en walvisvaart in de 18^e eeuw tot een einde liep (Mooistedorpjes, 2019). In de 19^e eeuw brak een moeilijke periode aan voor de inwoners van De Rijk. Het verdwijnen van de zeevaart resulteerde in een stagnerende economie en het dorp verkeerde in een economische crisis waardoor veel bedrijven moesten sluiten. Het dorp bestond in die tijd vooral uit arbeiders, middenstanders en tuinders (Gemeente Alkmaar, 2016). Tussen de jaren '50 en '80 trokken veel stedelingen uit Amsterdam naar De Rijk vanwege gebrek aan bouwgrond in Amsterdam. In 1970 werden de twee gemeenten Graft en De Rijk samengevoegd tot één gemeente (Oudheidkundige Vereniging het Schermereiland, 2019).

Demografie

In 2018 telt De Rijk 6420 inwoners, waarvan de grootste groep inwoners behoort tot de leeftijdsgroep van 45 tot 65 jaar, namelijk 2035 inwoners. Opvallend is dat de leeftijdsgroep van 15 tot 25 jaar het minst vertegenwoordigd is in het dorp, namelijk 825 inwoners. 91,2 procent van de inwoners is autochtoon, 5,6 procent heeft een westerse migratieachtergrond en 3,2 procent een niet-Westers migratieachtergrond (AlleCijfers.nl, 2019).

De Rijk telt twee basisscholen, een Rooms-katholieke en een openbare basisschool, en geen middelbare scholen. De Rijk beschikt over één supermarkt (De Plus), één bibliotheek, één apotheek en meerdere cafés en restaurants.

Activiteiten in De Rijk

De Rijk is een actief dorp waar veel verschillende activiteiten worden georganiseerd met hulp van vrijwilligers. Zo vindt iedere twee jaar het Midwinterfeest plaats, en worden ieder jaar de Zomerspelen en de avondvierdaagse georganiseerd. Het Midwinterfeest is een evenement waar het dorp voor één weekend terugkeert naar het tijdperk van beroemde Rijpers uit de geschiedenis, zoals Jan Adriaanszoon Leeghwater en Jan Boon. Het oude centrum van De Rijk wordt omgetoverd in kerstsferen en veel inwoners zijn verkleed in historische kleding (Opdrachtgever, persoonlijke communicatie, 17-05-2019). Stichting Zomerspelen Graft-De Rijk organiseert elk jaar voor basisschoolkinderen uit de regio een week vol sport- en spelactiviteiten. Dit evenement vindt jaarlijks in de laatste week van de zomervakantie plaats (Inwoner De Rijk, persoonlijke communicatie, 12-07-2019). Ieder jaar vindt in mei de avondvierdaagse plaats waarbij inwoners van De Rijk vier avonden achter elkaar individueel of in een groep afstanden tussen de 5 en 15 kilometer kunnen wandelen. In het centrum van De Rijk vind je het cultureel centrum de Groene Zwaan, gevestigd in de Lutherse kerk. Hier organiseren vrijwilligers evenementen voor alle leeftijdscategorieën. Deze activiteiten variëren van live muziek tot walking dinners en lezingen (Plaatsengids.nl, 2019). Niet alleen deze activiteiten worden georganiseerd, maar ook verenigingen zoals de Rijper IJclub organiseren jaarlijks terugkerende activiteiten. Daarnaast zijn er nog tientallen verenigingen actief in De Rijk, variërend van sportverenigingen tot de bridgeclub, oudheidkundige vereniging en een podium-opbouw organisatie, ieder met zijn eigen activiteiten (Opdrachtgever, persoonlijke communicatie, 17-05-2019).

1.3 Doel en onderzoeksvragen

Het doel van het Cultureel Platform voor dit onderzoek is om zoveel mogelijk inwoners van De Rijk te betrekken bij en bewust te maken van de sociale duurzaamheid in het dorp. Met sociale duurzaamheid bedoelt de opdrachtgever "de processen en aspecten die ervoor zorgen dat het sociale- en culturele leven in De Rijk voortgezet wordt" (Opdrachtgever, persoonlijke communicatie, 17-05-2019). Om dit uiteindelijke doel te bereiken is het belangrijk om eerst te onderzoeken hoe sociale duurzaamheid door inwoners van De Rijk wordt ervaren. Dit brengt ons bij het probleem waar wij in dit project mee aan de slag zijn gegaan, namelijk dat het onduidelijk is hoe inwoners sociale duurzaamheid in De Rijk ervaren en wat dit concept volgens hen beïnvloedt. Volgens de opdrachtgever zijn er verschillende aspecten die de sociale duurzaamheid beïnvloeden, zoals een krimpende groep vrijwilligers, nieuwe inwoners die vooral alleen wonen in

het dorp en niet actief betrokken zijn bij de lokale samenleving, en de jongeren die het dorp verlaten (Opdrachtgever, persoonlijke communicatie, 17-05-2019). Tijdens het onderzoek is er onderzocht of deze ideeën gedeeld worden en werd er gekeken naar andere mogelijke interpretaties, invloeden, en/of veranderingen. Pas wanneer dit duidelijk is, kan er worden gekeken naar eventuele strategieën en methoden om sociale duurzaamheid te bevorderen.

De hoofdvraag die in dit rapport wordt beantwoord, luidt dan ook als volgt: *Hoe wordt sociale duurzaamheid ervaren door inwoners van De Rijp?*

Om tot een duidelijk antwoord te komen op deze hoofdvraag zijn de volgende subvragen geformuleerd om de hoofdvraag uit te diepen:

- Hoe beschrijven inwoners de dorpscultuur in De Rijp?
- Op wat voor manier zijn inwoners actief betrokken in De Rijp?
- Hoe wordt sociale cohesie ervaren in De Rijp?

Tijdens het onderzoek hebben wij ons gericht op de betekenis die zowel actieve als niet-actieve inwoners, jonge en oude inwoners, geboren en getogen inwoners en inwoners die hier op een latere leeftijd zijn komen wonen, geven aan sociale duurzaamheid in De Rijp. Op deze manier hebben wij onderzocht hoe verschillende inwoners betekenis geven aan sociale duurzaamheid, waar zij eventueel veranderingen zien, maar ook hoe zij in de toekomst sociale duurzaamheid graag willen vormgeven.

Impact van het onderzoek

De waarde van onze onderzoeksresultaten en eindproducten voor het Cultureel Platform is dat inwoners bewust zullen gaan nadenken over hun ideeën over sociale duurzaamheid. Bewustwording is één van de doelen van het Cultureel Platform, hieraan is dus een bijdrage geleverd. Daarbij is er in kaart gebracht hoe inwoners sociale duurzaamheid ervaren, wat als basis kan dienen voor verder onderzoek van het Cultureel Platform en de Wetenschapswinkel van de Wageningen Universiteit. Voor de inwoners van De Rijp kunnen de uitkomsten van dit onderzoek bijdragen aan zowel bewustwording als kennis over de meningen en visies van andere inwoners. Deze bewustwording kan gecreëerd worden door het bijwonen van onze eindpresentatie in De Rijp en door het lezen van de brochure over dit onderzoek.

2. Theoretisch kader

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden, zijn verschillende concepten gebruikt: sociale duurzaamheid, leefbaarheid, culturele identiteit, sociale cohesie, en actief burgerschap. Deze concepten staan in deze studie met elkaar in verband. In dit hoofdstuk worden de concepten, na een korte toelichting over relevante maatschappelijke veranderingen, toegelicht en uitgewerkt met een theoretische onderbouwing.

2.1 Maatschappelijke veranderingen

Zoals vermeld in de introductie kunnen maatschappelijke veranderingen, zoals het verdwijnen van voorzieningen in dorpen, maar ook de veranderende demografische samenstelling, impact hebben op de sociale duurzaamheid van dorpsgemeenschappen (During et al., 2018). Om die reden worden eerst een aantal maatschappelijke veranderingen die van belang zijn kort toegelicht.

Ten eerste is er sprake van individualisering van de maatschappij op verschillende losstaande manieren. Volgens het CBS (2017) trekken mensen zich steeds minder van elkaar aan en zijn zij vooral met zichzelf bezig, waardoor zij zichzelf steeds meer als individu zien in plaats van als onderdeel van een gemeenschap (CBS, 2017). Individualisering is niet goed of slecht op zich, het heeft echter wel een aantal gevolgen. Zo groeit het aantal eenpersoonshuishoudens, is er een afname aan mensen met een kerkelijk gezindte, en is de economische zelfstandigheid van vrouwen gegroeid (ibid.). De mate waarin mensen sociaal contact hebben is daarentegen stabiel gebleven, al is er een groei in de mate van contact via het internet. Dit kan worden gezien als een bedreiging voor de dorpscultuur in kleine gemeenschappen, waar juist het ontmoeten en gezamenlijk activiteiten ondernemen essentiële aspecten zijn (During et al., 2018; Van Assche, 2004).

Tegelijkertijd doet de overheid een steeds groter beroep op de actieve inzet van burgers in het bevorderen van de leefbaarheid van gemeenschappen, bijvoorbeeld door burgerinitiatieven (van Dijk, 2010; Rijksoverheid, 2019). Mogelijkerwijs zijn de individualisering en toenemende burgerparticipatie tegenstrijdige bewegingen. Ook is er sprake van het verdwijnen van voorzieningen, zoals lokale ondernemingen uit dorpskernen, terwijl deze van belang zijn voor de leefbaarheid omdat ze ook als ontmoetingsplekken dienen (Out, 2011). Ook is er sprake van stijgende huizenprijzen, waardoor starters moeite hebben met het vinden van een woning en zich daardoor niet blijvend kunnen vestigen (Assurantie Magazine, 2019).

Bovendien is er in het hele land sprake van vergrijzing, waardoor aan de ene kant meer ouderen, maar aan de andere kant minder jongeren beschikbaar zijn om zich actief in te zetten als burger, bijvoorbeeld door het doen van vrijwilligerswerk. Dit kan bijvoorbeeld tot gevolg hebben dat er minder vrijwilligersorganisaties en activiteiten zijn die aansluiten bij de behoefte van jongeren. Daarnaast kan dit leiden tot het verdwijnen van vrijwilligersorganisaties op de lange termijn, omdat de aanstroom van nieuwe vrijwilligers steeds kleiner wordt (van Dijk, 2010).

2.2 Sociale duurzaamheid

'Sociale duurzaamheid' is een veelomvattend begrip en wordt in de literatuur daarom niet eenduidig gedefinieerd. Verschillende academische disciplines en politieke invalshoeken hebben uiteenlopende ideeën over de manier waarop sociale duurzaamheid gedefinieerd moet worden (Hengstmengel, 2011). Door de jaren heen is het begrip 'duurzaamheid' veelal gerelateerd aan ecologische en economische doelstellingen, en het verbinden van deze twee doelstellingen, waardoor de sociale kant van duurzaamheid onderbelicht bleef. Hoewel de sociale kant nu steeds meer aandacht krijgt, is een geïntegreerde benadering van deze kant nog afwezig. Om sociale duurzaamheid werkbaar te maken voor dit rapport wordt, net zoals door Bergeijk et al. (2008), gebruik gemaakt van het Akkoord van Bristol van de Europese Unie. Hierin wordt het begrip 'duurzame gemeenschappen' beschreven als:

"Plaatsen waar mensen willen wonen en werken, nu en in de toekomst. Ze voldoen aan de uiteenlopende behoefte van bestaande en toekomstige inwoners, houden rekening met het leefmilieu en dragen bij aan een hoge kwaliteit van leven. Ze zijn veilig en sluiten niemand uit, zijn goed ontwikkeld en worden goed bestuurd, en bieden iedereen gelijke kansen en een goede dienstverlening" (Bergeijk et al., 2008, p. 18).

Het uiteindelijke doel van deze gemeenschappen is om door een duurzame aanpak de levensomstandigheden of de leefbaarheid zowel nu als in de toekomst te verbeteren. Het begrip sociale duurzaamheid is dus geen statisch concept en heeft geen standaard invulling. Het concept krijgt pas invulling als het wordt toegepast op een specifieke context. Zo kunnen de 'behoefte van bestaande en toekomstige inwoners', het 'leefmilieu' en de 'kwaliteit van leven', een andere invulling krijgen afhankelijk van de context waarin ze gemeten worden (During et al., 2018).

Naast de verschillende definities, zijn ook verschillende werkwijzen in de literatuur gebruikt om sociale duurzaamheid vervolgens te onderzoeken. Een veelvoorkomende manier om sociale duurzaamheid werkbaar te maken, is door het als een combinatie van persoonlijk bezit (onderdak, opleidingsniveau, inkomen) en institutionele processen tussen mensen (democratie, participatie) te zien (Omann & Spangenberg 2002). Latere auteurs hebben meerdere dimensies van sociale duurzaamheid gedefinieerd, waardoor een verschuiving zichtbaar is in de literatuur. Er is minder nadruk op 'harde' dimensies, zoals opleidingsniveau en inkomen, komen te liggen, en meer nadruk op 'zachte' dimensies, zoals kwaliteit van leven, demografische verandering, integratie van nieuwe en lokale inwoners, sociale cohesie, culturele identiteit en identificatie, toegang tot participatie, en sociale netwerken zoals vrijwilligersnetwerken (Bramley et al. 2006; Colantonio, 2008; Hengstmengel 2011). Deze dimensies zijn moeilijker in kaart te brengen, omdat ze lastig concreet te maken zijn (Hengstmengel 2011). Deze verschillende 'zachte dimensies' hebben wij in dit onderzoek gereduceerd tot drie sleutelementen: 'culturele identiteit', 'actief burgerschap', en 'sociale cohesie'. Onze studie richt zich daarmee op sociale (sociale cohesie en identiteit) en sociaal-institutionele (burgerparticipatie) dimensies van sociale duurzaamheid, en minder op de sociaal-economische dimensie (werkgelegenheid, inkomen) en de fysieke omgeving (woonaanbod, transport) (Hengstmengel 2011). Deze concepten zijn gekozen omdat ze veelomvattend zijn en daarmee inwoners de kans geven zaken te belichten die voor hen van belang zijn om de sociale duurzaamheid in het dorp te omschrijven.

Deze elementen van sociale duurzaamheid komen ook terug in het concept 'leefbaarheid'. Leefbaarheid wordt veelvuldig gebruikt in de Nederlandse literatuur (van Dijk, 2010; van Dorst, 2005; During et al., 2018), en biedt een inzicht in de mate van sociale duurzaamheid (During et al., 2018), daarom wordt het concept ook in dit rapport gebruikt. Leefbaarheid kan worden gedefinieerd als "de mate waarin de leefomgeving aansluit bij de voorwaarden en behoeften die er door mensen aan worden gesteld" (Out, 2011, p. 18). Bij het concept leefbaarheid kan ook een onderscheid gemaakt worden tussen 'harde' en 'zachte' dimensies, in dit geval tussen de fysieke en de ervaren leefbaarheid. De fysieke leefbaarheid bestaat bijvoorbeeld uit het aantal voorzieningen, zoals een supermarkt, bank, scholen, huisarts, dorps huis, bibliotheek (van Dijk, 2010; van Dorst, 2005; During et al., 2018). De ervaren leefbaarheid heeft betrekking tot de sociale omgeving, zoals bijvoorbeeld de bijdrage van vrijwilligerswerk, cultuur en identiteit, eigenaarschap en actief burgerschap, en sociale cohesie. Ons onderzoek richt zich op de sociale omgeving, maar erkent dat de fysieke omgeving, en dan met name ontmoetingsplekken, ook een belangrijke factor speelt in de mate van ervaren leefbaarheid (van Dijk 2010; Out 2011).

De ervaren leefbaarheid kent overeenkomende kenmerken met de 'zachte' dimensies van sociale duurzaamheid, de ervaren leefbaarheid focust echter op het huidige moment, waar sociale duurzaamheid over de lange termijn gaat. Dit onderzoek is geïnteresseerd in de lange termijn, en om die reden wordt sociale duurzaamheid genomen als overkoepelend concept. Sociale duurzaamheid wordt onderzocht door onderzoeksvragen te stellen over de huidige ervaren

leefbaarheid van inwoners en hun toekomstbeeld over drie sleutelconcepten van sociale duurzaamheid: 'culturele identiteit', 'actief burgerschap' en 'sociale cohesie'.

2.3 Culturele identiteit

Hoewel cultuur in de literatuur verschillend wordt gedefinieerd, wordt cultuur in dit onderzoek beschreven als: de aangeleerde tradities en gewoontes die de overtuigingen en het gedrag van mensen die eraan worden blootgesteld vormen, leiden en beïnvloeden (Kottak, 2011). Het in stand houden van deze tradities en gewoontes is van belang, omdat deze zowel de individuele als de collectieve identiteit vormen (Kangas & Sokka, 2015). Het is belangrijk om cultuur te onderzoeken, omdat deze bijdraagt aan de collectieve identiteit van inwoners (During et al., 2018).

Het proces van individualisering heeft een steeds grotere invloed op de individuele identiteit. Mensen hebben steeds meer vrijheid bij het maken van keuzes over hun eigen leven, en sociale media zorgen ervoor dat mensen steeds meer bezig zijn met het samenstellen van hun eigen identiteit. Deze individualisering zorgt ervoor dat culturele tradities en sociale structuren verdwijnen (Van Assche, 2004).

Collectieve identiteit is niet het tegenovergestelde van individuele identiteit, maar bestaat als een aantal individuen zich als groep identificeren met karakteristieke kenmerken die hen onderscheiden van anderen (ibid.). Een belangrijk onderdeel dat bijdraagt aan een collectieve identiteit is dorpscultuur (During et al., 2018). Dorpscultuur wordt beïnvloed door onder andere de sociale omgangsvormen; de invloed van scholen en daarbij de aanwezigheid van jongeren; de geografische ligging; en vooral ook de aanwezigheid van een sterk verenigingsleven. Op deze manier wordt de cultuur in het dorp voortgezet door de mensen die er wonen, wat ook de sociale cohesie beïnvloedt. Daarnaast is dorpscultuur belangrijk voor de leefbaarheid binnen kleine kernen. (During et al., 2018).

Sociale duurzaamheid kan ook bijdragen aan het behoud van de collectieve identiteit van het dorp. Dit gebeurt doordat een cultureel beleid gericht op sociale duurzaamheid de sociale integratie en het opbouwen van verbintenissen binnen een gemeenschap mogelijk maakt. De sociale dimensie van culturele activiteiten duidt op inclusiviteit van diverse deelnemers en het ontwikkelen van sterke sociale relaties, in dit geval binnen het dorp (Kangas & Sokka, 2015).

Voor het in stand houden van de dorpscultuur is het belangrijk dat er cultuurdragers zijn. Volgens het Algemeen Nederlands Woordenboek zijn dit mensen, maatschappelijke instanties of instellingen die belangrijk zijn, of het voortouw nemen, in het voortzetten van een cultuur. Of het nu familiebanden, educatie op lokale scholen, het dorps huis, de verenigingen, of bepaalde lokale evenementen zijn. Dat wat mensen kan mobiliseren om actief mee te doen bij het behouden van de lokale cultuur zal in dit onderzoek worden beschreven als een cultuurdrager. Cultuurdragers kunnen echter per dorp verschillen en dienen daardoor per dorp specifiek uitgezocht te worden (R. During, persoonlijke communicatie, 17-05-2019).

2.4 Actief burgerschap

Volgens Forrest en Kearns (2001) produceren betrokken gemeenschappen samenlevingen met een sterke cohesie, bestaande uit actieve burgers. Maar wat zijn actieve burgers? Om dit helder te krijgen, wordt in dit onderzoek gewerkt met het concept 'actief burgerschap', waarbij de definitie van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap wordt gebruikt: "Actief burgerschap is de bereidheid en het vermogen om deel uit te maken van een gemeenschap en daar een actieve bijdrage aan te leveren" (INNOVO, z.d.).

Verscheidene wetenschappers hebben aangetoond dat mensen elkaar niet spontaan gaan helpen of een actieve burger worden wanneer de overheid zich bijvoorbeeld terugtrekt. Actief burgerschap

tot stand laten komen kost veel energie (Tonkens, 2015). Daarbij gaat burgerschap volgens Tonkens (2015) altijd samen met beleid. Bottom-up initiatieven zijn hierbij geen uitzondering, omdat beleidsmakers burgers verleiden en uitnodigen om deze bottom-up initiatieven te ontplooiën (Tonkens, 2015).

In eerdere literatuur is gesteld dat mensen meer geneigd zijn om zich actief in te zetten voor het dorp als er een gedeelde culturele identiteit is. Daarnaast zijn mensen ook meer geneigd actief betrokken te zijn als er een hoge mate van verbondenheid of sociale cohesie is (During et al., 2018). Dit laat zien dat ook burgerschap nauw verbonden is met culturele identiteit en sociale cohesie. Deze verbintenis verklaart ook de resultaten van nationaal en internationaal onderzoek, waaruit blijkt dat actief burgerschap vooral voorkomt bij hechte kleine dorpen (Tonkens, 2015).

Een vorm van actief burgerschap is vrijwilligerswerk. In de literatuur wordt vrijwilligerswerk gedefinieerd als "werk dat in enig georganiseerd verband onverplicht en onbetaald wordt verricht ten behoeve van anderen of de samenleving" (Schmeets & Arendts, 2017, p. 3). Hieruit kan worden afgeleid dat vrijwilligerswerk bestaat uit vier componenten: enig georganiseerd verband, onverplicht, onbetaald en ten behoeve van anderen. Binnen de literatuur is er discussie over de twee componenten 'ten behoeve van anderen of de samenleving' en 'onverplicht'. Vrijwilligerswerk hoeft volgens Claassen en Welling (2006) namelijk niet ten behoeve van anderen te zijn, sommige mensen doen namelijk vrijwilligerswerk, omdat zij hier zelf van profiteren. Het concept 'onverplicht' leidt ook tot enige discussie, doordat volgens Claassen en Welling (2006) verplichte bardiensten bij een voetbalclub wel worden gezien als vrijwilligerswerk. In dit onderzoek is er voor gekozen om vrijwilligerswerk te beschrijven als iets 'onverplicht', waardoor onderlinge verplichtingen, zoals bardiensten, in onze ogen dus niet mee tellen. In dit onderzoek gebruiken we daarom de volgende definitie voor vrijwilligerswerk: werk dat onbetaald en onverplicht wordt verricht in enig georganiseerd verband.

Een groot deel van de Nederlandse maatschappij zet zich actief in als burger door middel van vrijwilligerswerk. In 2016 deed de helft van de bevolking boven de 15 jaar aan vrijwilligerswerk (Schmeets & Arendts, 2017). De taken van de meeste vrijwilligers bestaan uit bestuursfuncties, kantoorwerk en administratie, advies geven en vervoer bieden (Bekkers, 2013). Uit onderzoek is gebleken dat vrijwilligers in Nederland gemiddeld 21 uur per maand aan hun vrijwilligerstaken besteden (ibid.). Vrijwilligerswerk wordt gedaan bij maatschappelijke organisaties en verenigingen, sportverenigingen, culturele instellingen, de zorg en in religieuze instellingen (Schmeets & Arendts, 2017). Ouderen zijn vaker vrijwilligers dan jongeren en besteden hier ook meer tijd aan. Dit komt waarschijnlijk doordat zij ook meer vrije tijd hebben om te besteden. Daarnaast zijn vrijwilligers vaker hoogopgeleid en doen mensen op het platteland vaker vrijwilligerswerk dan mensen in de stad (Bekkers, 2013; Schmeets & Arendts, 2017).

2.5 Sociale cohesie

Sociale cohesie is zowel binnen het academisch veld, als binnen politiek en beleid een veelbesproken thema (Huygen & de Meere, 2008). In een academische context wordt het begrip vaak in verband gebracht met de kern van de sociologie, namelijk de vraag wat een samenleving bijeen houdt (Schnabel et al., 2008). Binnen de literatuur zijn er door de jaren heen vele definities gegeven aan sociale cohesie, waardoor het lastig kan zijn om de praktische uitwerking van het begrip aan te duiden. Zoals Huygen & De Meere (2008) echter aangeven, hebben deze definities vaak gemeenschappelijke elementen, zijnde, de coherentie van een sociaal of politiek systeem (politiek-economische samenlevingsvorm), de binding die mensen hebben met dit systeem, en hun onderlinge betrokkenheid en solidariteit.

Over het algemeen gaat sociale cohesie dus over de niet-tastbare verbintenis binnen een samenleving. Hierbij gaat het vaak over hoe een bepaalde samenleving georganiseerd is, hoe deze functioneert, en de verbindingen die mensen binnen deze samenleving aangaan (Huygen & de Meere, 2008). Deze innerlijke verbondenheid in de samenleving, en de betrokkenheid van mensen

bij het functioneren van de samenleving, worden dan ook als belangrijk beschouwd binnen de bredere context van een steeds maar veranderende wereld (Schnabel et al., 2008). Zo zijn de sociale omgangsvormen van belang om veranderingen op te kunnen vangen. Veranderingen opvangen doe je namelijk samen, want samen sta je sterker dan alleen (During et al., 2018). Sociaal kapitaal, ofwel het hebben van sociale relaties, vertrouwen, en gedeelde normen en waarden, ligt hierbij aan de basis om vervolgens binnen de groep toegang te krijgen tot bijvoorbeeld informatie, financiering, of vrijwilligerswerk, die dan weer de samenwerking en organisatie versterken (During et al., 2018).

Sociale cohesie wordt vaak gebruikt als een normatief begrip; meer sociale cohesie zou altijd leiden tot een betere samenleving. Dit is echter een naïeve insteek, want de effecten van sociale cohesie zijn onduidelijk (Schnabel et al., 2008). Wat wel duidelijk is, is dat des te meer cohesie er is binnen een bepaalde groep, des te meer de grenzen van die groep gemarkeerd en bewaakt worden. Zo gaat een hoge mate van vertrouwen binnen een bepaalde groep vaak gepaard met wantrouwen naar buitenstaanders toe, waardoor solidariteit met anderen vaak zeer selectief wordt (Schnabel et al., 2008). Ook is er de kwestie van schaalniveau, het individuele belang kan namelijk ten onder gaan aan het groepsbelang. Er kan bijvoorbeeld sociale controle of groepsdruk worden uitgeoefend. Daarnaast kan het belang van bepaalde groepen ten ondergaan aan het belang van de landelijke samenleving (Schnabel et al., 2008).

Hoewel sociale cohesie dus zorgt voor een gevoel van verbondenheid en betrokkenheid binnen een bepaalde groep, kan sociale cohesie er ook voor zorgen dat bepaalde groepen juist tegenover elkaar komen te staan. Het is daarom van belang dat in dit onderzoek beide kanten meegenomen worden, zodat er een compleet beeld geschetst wordt van de sociale cohesie in een dorp.

3. Onderzoeksmethoden

Om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden, is er een literatuurstudie gedaan om de theoretische concepten te vertalen naar interviewvragen en zijn er interviews gehouden met inwoners van De Rijk. Deze methodes worden in dit hoofdstuk verder toegelicht.

3.1 Literatuuronderzoek

Om een overzicht te krijgen van alle literatuur die mogelijk interessant was voor ons theoretisch kader, hebben we een literatuurstudie uitgevoerd. Als eerste zijn we op zoek gegaan naar relevante literatuur over het concept 'sociale duurzaamheid', waarna we bij de concepten 'leefbaarheid', 'culturele identiteit', 'actief burgerschap' en 'sociale cohesie' zijn uitgekomen. Om deze relevante literatuur te vinden hebben we de concepten gebruikt als zoektermen waarmee we in verschillende databases, zoals Google Scholar, WUR Library Search en RUQuest, gezocht hebben naar literatuur. Hier hebben we artikelen en boeken uitgekozen die het meest relevant leken in het kader van dit onderzoek. Deze literatuur hebben we gelezen en waar nodig hebben we in de voorgaande databases gezocht met andere termen, bijvoorbeeld 'vrijwilligerswerk'. Verder hebben we de literatuurlijsten van eerder gevonden artikelen en boeken geraadpleegd om nog meer literatuur te vinden. Voor het schrijven van het theoretisch kader hebben we een selectie gemaakt voor de meest relevante literatuur voor dit onderzoek.

3.2 Interviews

Om inzicht te krijgen in de beleving van sociale duurzaamheid door Rijpers en door te onderzoeken of er ontwikkelingen zijn die het sociale leven in het dorp beïnvloeden, zijn semigestructureerde interviews gehouden met in totaal 18 verschillende inwoners van De Rijk. Deze interviewkandidaten zijn geworven via een bericht op Facebook, via de contacten van een dorpsbewoner, en op basis van snowball sampling. Dit laatste houdt in dat we participanten vroegen of ze nog relevante personen voor ons onderzoek kenden die we zouden kunnen benaderen voor een interview (Bernard, 2011).

De participanten verschillen in hoe lang ze in De Rijk wonen, variërend van 1 jaar tot hun hele leven. Op één participant na kwamen de mensen die naar De Rijk zijn verhuisd allemaal uit plaatsen uit de omgeving, zoals Schermer, Beemster, Purmerend of Amsterdam. De participanten omvatten verschillende leeftijdscategorieën, variërend van 30 jaar tot 70+ jaar oud. Onder de participanten zijn 12 mensen die werken en 6 mensen die niet werken. Daarnaast hebben we 13 actieve en 5 niet-actieve participanten geïnterviewd. Onder niet-actieve inwoners verstaan wij de inwoners die geen vrijwilligerswerk verrichten in het dorp De Rijk, onder actieve inwoners scharen wij de inwoners die wel vrijwilligerswerk verrichten in De Rijk. In de onderstaande tabellen wordt een duidelijk overzicht gegeven van de kenmerken van de participanten.

Aantal jaar wonend in De Rijp	Aantal participanten
0-10	5
11-30	4
31-50	4
51-60	2
Hele leven	3

Tabel 1: Lengte van woonverblijf in De Rijp van de participanten opgedeeld in categorieën

Leeftijd	Aantal participanten
30-40	5
41-55	4
56-70	4
70+	2

Tabel 2: Leeftijd van de participanten opgedeeld in categorieën

Actief in vrijwilligerswerk in De Rijp	Aantal participanten
Actief	13
Niet actief	5

Tabel 3: Vrijwilligersactiviteit van de participanten

Werksituatie	Aantal participanten
Werkend	12
Niet-werkend	6

Tabel 4: Werksituatie van de participanten

De inwoners zijn onder andere bevraagd over hun beleving van de sociale aspecten van leefbaarheid, zoals cultuur, verbondenheid en betrokkenheid in het dorp. Daarnaast is er gevraagd naar de rol van vrijwilligerswerk, de ontwikkelingen waar het dorp mee te maken heeft, en de visie die inwoners hebben over het omgaan met deze ontwikkelingen. Als toevoeging op het afnemen van interviews hebben we korte gesprekken gevoerd met diverse inwoners, zoals vrijwilligers bij de VVV, en observaties gedaan tijdens wandelingen of een boottocht in het dorp. Het doel was om een indruk te krijgen van wat er in het dorp gebeurt. Er is gekeken naar wat voor mensen er rondliepen, of zij jong of oud waren, of zij toerist waren of niet, hoe de sfeer in het dorp is en hoe het samenleven in het dorp eruit ziet. De waarde van deze observaties is moeilijk te bepalen, omdat er geen concrete data van is gemaakt. Deze observaties zijn daarom niet verwerkt in de resultaten van dit onderzoek. Voor het verkrijgen van algemeen beeld van het dorp hadden deze observaties voor ons echter wel enige betekenis.

3.3 Opzet en uitvoering interviews

Operationalisering

De theoretische concepten, zoals uitgewerkt in het theoretisch kader, zijn als basis gebruikt voor het opstellen van de interviewvragen. Per concept zijn diverse vragen opgesteld gebaseerd op de volgende operationalisering. Het concept 'culturele identiteit' is inzichtelijk gemaakt met vragen over de manier waarop inwoners een dorpsidentiteit ervaren, maar ook vragen over of zij een bepaalde cultuur ervaren in De Rijp. Het concept 'actief burgerschap' is geoperationaliseerd door middel van vragen die gaan over de manier waarop inwoners deelnemen aan activiteiten en actief zijn binnen verenigingen, maar ook door vragen over hoe zij de inzet van andere inwoners ervaren en welke veranderingen zij hierin hebben ondervonden. Het concept 'sociale cohesie' is geoperationaliseerd door te vragen naar de ervaringen van de participanten over de samenstelling van het dorp, hoe de dorpsgemeenschap georganiseerd is, hoe deze functioneert en de verbindingen die mensen binnen de samenleving van het dorp aangaan. Op basis van deze operationalisering zijn interviewvragen opgesteld, deze zijn uitgewerkt in bijlage 2.

Interviews

Er zijn 18 semigestructureerde interviews afgenomen om te onderzoeken hoe de inwoners van De Rijp denken over de huidige sociale duurzaamheid en over mogelijke veranderingen in deze sociale duurzaamheid in de toekomst. De interviews bestonden uit vijf onderdelen: vragen over de culturele identiteit, vragen over de verbondenheid (gelinkt aan concept sociale cohesie), vragen over betrokkenheid (gelinkt aan concept actief burgerschap), vragen over vrijwilligerswerk en vragen over de toekomst van het dorp.

Analyse

Na het transcriberen van de interviews, zijn deze geanalyseerd door de verschillende ervaringen van inwoners te coderen. We zijn begonnen met deductief coderen, dit is een codeertechniek waarbij de onderzoeker codeert vanuit de theorie en met de onderzoeksvragen in gedachten (Braun & Clarke, 2006). We hebben hierbij de quotes gecategoriseerd onder de hoofdthema's zoals beschreven in het theoretisch kader: culturele identiteit, actief burgerschap (vrijwilligerswerk), en sociale cohesie. Hier werden de thema's 'fysieke omgeving (en gemeente)' en 'oplossingsrichtingen' aan toegevoegd omdat deze belangrijk geacht werden in het beantwoorden van de onderzoeksvragen. Hierbij hebben we alle bruikbare quotes van alle interviews onderverdeeld onder de verschillende thema's.

Hierna zijn we binnen elk thema inductief te werk gegaan door elke quote een code te geven. Inductief coderen is een techniek waarbij de codes niet in een bepaald frame worden geplaatst maar waarbij de onderzoeker kijkt naar wat de data zegt en hierbij een code formuleert (Braun & Clarke, 2006). We hebben bijvoorbeeld binnen het thema actief burgerschap gekeken naar overeenkomsten tussen quotes en hierbij is de code 'inspraak' gemaakt. Alle quotes die onder deze code passen zijn hier vervolgens onder geclusterd. Daarna zijn binnen de codes de quotes vergeleken om deze in verschillende categorieën te verdelen. Als voorbeeld zijn de quotes binnen

de code 'inspraak' met elkaar vergeleken om verschillende categorieën te vormen zoals 'geen gevoel van inspraak' en 'inspraak via Facebook'. Er is per thema een onderdeel van de analyse geschreven, waarbij de hoofdcodes functioneren als onderwerpen die in de hoofdstukken besproken worden.

Door ervaringen met betrekking tot de sociale aspecten van leefbaarheid en de mogelijke veranderingen hierin te bevragen, is de ervaring van sociale duurzaamheid door inwoners van De Rijp geanalyseerd. Hiermee is duidelijk geworden hoe de inwoners zelf leefbaarheid en sociale duurzaamheid binnen het dorp ervaren. Daarnaast is de analyse gebaseerd op informatie verkregen van de opdrachtgever en kwam vanuit de literatuur naar voren dat het belangrijk is om na te gaan of er verschillen zijn tussen actieve en niet-actieve inwoners, jonge en oude inwoners, geboren en getogen inwoners en inwoners die er op een later leeftijd zijn komen wonen. We hebben hier daarom tijdens de analyse rekening mee gehouden.

Op basis van de analyse van de resultaten is er inzicht verkregen in de meningen van verschillende inwoners over sociale duurzaamheid in De Rijp. Daarnaast is er een overzicht verkregen van wat er gebeurt in De Rijp op sociaal en cultureel gebied en welke activiteiten er plaatsvinden. Verder zijn er enkele korte aanbevelingen gedaan over hoe de sociale duurzaamheid in het dorp kan worden behouden. Hierbij zijn ook suggesties gedaan voor verdere onderzoeksmogelijkheden.

4. Resultaten interviews

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de interviews beschreven. De bevindingen uit de interviews worden gekoppeld aan bestaande academische literatuur. Paragraaf 4.1 gaat eerst in op de culturele identiteit van De Rijk: hoe beschrijft men de cultuur in De Rijk en wat zijn de kenmerken van een Rijkjer? Vervolgens gaat 4.2 in op actief burgerschap: voelt men zich betrokken in het dorp en participeren inwoners in vrijwilligerswerk? Paragraaf 4.3 gaat over sociale cohesie in De Rijk: hoe gaan mensen met elkaar om en voelen ze zich verbonden tot elkaar? Deze analyse zal eindigen met paragraaf 4.4 over de fysieke aspecten van sociale duurzaamheid die door inwoners zijn aangekaart, om zo het beeld van sociale duurzaamheid compleet te maken.

4.1 Dorpscultuur

Inwoners van De Rijk is gevraagd wat zij verstaan onder de cultuur van De Rijk. Hieruit kwam naar voren dat vooral de activiteiten en het verenigingsleven, de inwoners van het dorp en omgangsvormen onder inwoners horen bij de cultuur van De Rijk. Veel participanten begrepen de vraag over wat de cultuur in De Rijk is niet direct, maar toen we uitlegden dat dit kon worden gezien als dorpscultuur, dorpsidentiteit of een typisch kenmerk van het dorp, wisten ze wel een antwoord te geven. Dit geeft aan dat het soms lastig onder woorden te brengen is wat wordt verstaan onder een cultuur, mede omdat het begrip erg breed en lastig te definiëren is.

Cultuurdragers

Bij een dorpscultuur is sprake van cultuurdragers. Zoals in de literatuur wordt beschreven kunnen cultuurdragers bestaan uit mensen, instanties of activiteiten die belangrijk zijn, of het voortouw nemen, in het voortzetten van de dorpscultuur (During et al., 2018). Uit de interviews kwam sterk terug dat activiteiten en het verenigingsleven de lokale cultuur beïnvloeden en in stand houden. Zo gaf een participant als antwoord op de vraag wat de cultuur in stand houdt:

"Nou ik denk toch wel die dingen, zoals bijvoorbeeld het Midwinterfeest, dat soort dingen. Of ze hebben een heleboel van die verenigingen, ijsclub, visclub, dat soort verenigingen, een kaartclub, ik weet niet hoe dat allemaal heet. Maar dat houdt het allemaal wel in stand, daar komen natuurlijk allemaal mensen op af" (Man, 21-30 jaar oud, hele leven wonend in De Rijk, niet actief, werkend).

Meerdere participanten beamen dat activiteiten, zoals het Midwinterfeest, de kermis en meerdere kleine activiteiten die georganiseerd worden door verschillende verenigingen, waaronder bijvoorbeeld de IJclub, bijdragen aan de cultuur in De Rijk. Het culturele centrum in De Rijk organiseert activiteiten voor alle leeftijdsgroepen. Ook zijn er in De Rijk bijvoorbeeld verschillende sportclubs en zangkoren, die door inwoners worden benoemd als cultuur. Instanties, zoals hotel De Rijk Eilanden, die hun ruimte beschikbaar stellen voor verenigingen en ook De Rijk op de kaart zetten voor invalide publiek dragen bij aan de cultuur. Zo vertelde een participant:

"We hebben ook, wat heel grappig is, het hotel. [...] Die zorgt enorm voor de maatschappelijk cohesie en cultuur in De Rijk. [...] Zij zetten hun ruimte heel vaak beschikbaar voor verenigingen of clubs uit De Rijk" (Vrouw, 41-55 jaar oud, 31-50 jaar wonend in De Rijk, actief, werkend).

Als antwoord op de vraag wat de cultuur in stand houdt in De Rijk werd meerdere malen genoemd dat de inwoners van het dorp een belangrijke rol spelen binnen de verenigingen en bij het organiseren van de activiteiten. Naar de mening van de participanten houden de personen zelf de cultuur in De Rijk in stand. Een participant noemde dat ook het vrijwilligerswerk en het verenigingsleven de cultuur in stand houdt:

"Ik denk met name de vaste kern van een aantal personen die ook in het verenigingsleven vrijwilligerswerk doen. En die bij heel veel evenementen klaarstaan. Er zijn bepaalde inwoners hier uit het dorp. Ik noem iemand die hier bij de voetbal betrokken was en gezondheidsproblemen had en toch hup, hij stond klaar voor de

vereniging en diezelfde man die stond als parkeerbegeleider tijdens het Koningsdag evenement. Is er iets anders wat er georganiseerd moet worden, dan staat die er ook bij om te helpen. Daar draait zo'n dorp wel op. Op die vrijwilligers die altijd klaar staan om iets te doen" (Vrouw, 41-55 jaar oud, 31-50 jaar wonend in De Rijp, niet actief, werkend).

Volgens de participanten hebben de inwoners die actief zijn in het verenigingsleven en zich inzetten voor het dorp invloed op de cultuur. Dit komt overeen met het artikel van During et al. (2018), waarin wordt beschreven dat cultuur onder andere wordt voorgezet door de mensen zelf. Een rijk verenigingsleven met de hulp van vrijwilligers en het ondernemen van initiatieven door inwoners houden de cultuur in stand.

Omgangsvormen

Er is een eenduidig beeld onder de participanten wat betreft de omgangsvormen in het dorp. Het is uiterst normaal, volgens participanten, om iedereen op straat gedag te zeggen, en wanneer dit niet gebeurt zijn inwoners verbaasd. Inwoners spreken elkaar, volgens sommige participanten, aan op dingen die anders moeten en kunnen hier vrij direct in zijn. Ook staan inwoners altijd klaar voor elkaar in goede en slechte tijden en is iedereen welkom in het dorp. Een participant, die geboren en getogen is in De Rijp, vat dit mooi samen door te zeggen:

"In De Rijp heerst een 'ons kent ons' cultuurtje. Zoals mijn vader, die kent dan iedereen. Dan heeft hij overal weer een mannetje voor, die ergens kan bijspringen. Zo gaat het in een dorp. Iedereen kent elkaar en weet ook wat ze van elkaar kunnen verwachten en wat ze aan elkaar hebben" (Man, 30-40 jaar oud, hele leven wonend in De Rijp, niet actief, werkend).

Hoewel iedereen welkom is, wordt echte toegang tot alle sociale groepen soms als lastiger ervaren. Één van de participanten legt dit als volgt uit:

"Moet wel zeggen dat je redelijk makkelijk de eerste laag door komt. Als je gewoon doet, doet iedereen normaal tegen je. Wil je er echt echt bij horen, moet je toch wel echt stapje verder. Dat is in Schermerhorn weet ik net iets makkelijker" (Man, 41-55 jaar oud, 0-10 jaar wonend in De Rijp, actief, werkend).

Dit geeft weer dat iedereen welkom is in het dorp, maar dat van inwoners vaak ook eigen initiatief wordt verwacht.

Rijper identiteit

Aan inwoners van De Rijp is gevraagd wat zij verstaan onder een echte Rijper, om zo een duidelijk beeld te krijgen van de identiteit die wordt verleend aan een Rijper. Participanten gaven uiteenlopende antwoorden, maar in de antwoorden zijn ook gelijkenissen te vinden. Het zijn van een echte Rijper wordt door inwoners bepaald door verschillende criteria, waaronder de duur van het wonen in De Rijp, karaktereigenschappen en/of gedrag van inwoners.

Één bewoner gaf aan dat er een soort tweedeling is tussen mensen die hier geboren en getogen zijn en mensen die later in De Rijp zijn komen wonen. Veel mensen geven aan dat ze een echte Rijper zien als iemand die geboren en getogen is in De Rijp, terwijl anderen van mening zijn dat inwoners die goed ingeburgerd zijn en actief meedoen ook onder de definitie Rijper vallen. Zo legde een participant het verschil uit door te zeggen:

"Persoonlijk versta ik onder een Rijper iemand die in De Rijp woont, dus elke persoon die in De Rijp woont is voor mij eigenlijk een Rijper, maar het klassieke beeld is natuurlijk iemand die veel langer al in De Rijp woont, dus misschien geboren is in De Rijp. Ik zou zelf, ik denk, daar val ik wel onder omdat ik familie heb en dan zullen de mensen die van buitenaf komen misschien geen Rijper zijn, maar persoonlijk heb ik

zoiets van als je in De Rijk woont ben je een Rijper” (Man, 30-40 jaar oud, 0-10 jaar wonend in De Rijk, actief, werkend).

Wat betreft de karaktereigenschappen, wordt een echte Rijper gezien als een eigenwijs, recht door zee, nuchter persoon die trots op het dorp is en van gezelligheid houdt. Een participant omschrijft een echte Rijper als:

“Een heel erg down to earth mens. Geen kapsones. Zegt wat ie denkt. Soms ook teveel. En het is wel een gezelligheidsdier. Ik denk dat ik het zo aardig verwoord heb wat typisch is aan een Rijper” (Vrouw, 56-70 jaar oud, 41-55 jaar wonend in De Rijk, actief, werkend).

Ook het gedrag van inwoners wordt als criteria gezien. Echte Rijkers zijn, volgens sommige participanten, betrokken bij het dorp, organiseren en doen mee met activiteiten en zetten zich in voor de gemeenschap. Een participant gaf aan dat volgens hem een echte Rijper kon worden beschreven als:

“Een typische Rijper is iemand die meedoet met hetgeen wat georganiseerd wordt, zeg maar, of zelf in de organisatie zit. Daar positief in is en energiek in is. En die vind je altijd terug bij de evenementen. Dat zijn de typische Rijkers” (Vrouw, 41-55 jaar oud, 31-50 jaar wonend in De Rijk, actief, werkend).

De identiteit van De Rijk komt ook tot uitdrukking in de relatie tussen Graft en De Rijk. Ook al zijn het twee dorpen die naast elkaar liggen, toch heerst er wel een gevoel van een tweedeling. Rijkers en Grafters worden gezien als verschillende mensen, die niet vergeleken kunnen worden. Er is geen echte rivaliteit tussen de dorpen, maar wel een verschillende cultuur, zo noemde een bewoner:

“Ik denk dat ieder dorp wel een eigen cultuur heeft en tegenover een ander dorp zich anders gedraagt of voelt. Hier heb je dat tussen Graft en De Rijk. Meer een beetje op een leuke manier dan dat het haatdragend is, niet echte rivaliteit” (Man, 70+ jaar oud, 30-40 jaar wonend in De Rijk, actief, niet-werkend).

Deze dorpscultuur wordt mogelijk ook versterkt door de trotsheid van inwoners op de dorpen. Veel inwoners van De Rijk gaven aan erg trots te zijn op hun dorp en willen dit ook graag uitdragen. Zo noemde een man:

“Ik ben gewoon ook trots op De Rijk. Ja, gewoon trots op het dorp, maar ook trots op de inzet die je ziet met, ik bedoel maar het Midwinterfeest, zo veel mensen dus die weken in de weer zijn, die in slecht weer of weet ik veel, het is in december tijd, nou als ik dus dan zo langs fiets en ze een compliment gaf, ja het gaf mij een blij gevoel om die mensen dus zo actief bezig te zien. En ja trots, ik ben trots op dat ik in De Rijk woon hoor, mooi dorp, zonder meer” (Man, 70+ jaar oud, 0-10 jaar wonend in De Rijk, niet actief, niet-werkend).

En een andere participant zei:

“Ik zeg altijd waar een klein dorp groot in kan zijn, want De Rijk heeft wel mooie verhalen te vertellen. En dan ben ik trots op dat ik daar een deel van ben” (Vrouw, 51-60 jaar oud, 31-50 jaar wonend in De Rijk, actief, werkend).

Ieder dorp heeft zijn eigen dorpscultuur die kenmerkend is voor het dorp. Trotsheid op het dorp versterkt de binding en sociale cohesie onder de inwoners. Zoals eerder is genoemd, des te meer cohesie er is binnen een bepaalde groep, des te meer de grenzen van die groep gemarkeerd en

bewaakt worden (Schnabel et al., 2008). Hieruit kan de genoemde 'tweedeling' en verschillen in cultuur tussen De Rijk en Graft mogelijk worden verklaard.

Geschiedenis

Ook de gedeelde geschiedenis die leeft in De Rijk draagt bij aan de dorpscultuur volgens de participanten. De geschiedenis van het dorp wordt door de meeste participanten als belangrijk geacht, De Rijk is een authentiek dorp met een rijke geschiedenis. Een participant vertelde:

"Ook voor een klein dorp wel veel geschiedenis, en ook wel veel te bieden. Dus dat is wel de cultuur die hier proeft" (Vrouw, 30-40 jaar oud, 31-50 jaar wonend in De Rijk, niet actief, werkend).

Een andere participant noemde:

"Ik vind dat het historisch besef ook een heel groot bindend effect heeft, als mensen op een gegeven moment van een dorp gaan houden en zich gaan inlezen dan krijg je toch dat er meer betrokkenheid is, wat ook belangrijk is" (Man, 70+ jaar oud, 0-10 jaar wonend in De Rijk, niet actief, niet-werkend).

Gedeelde geschiedenis creëert niet alleen betrokkenheid, maar ook de trotsheid op het dorp die heerst onder de inwoners werd meerdere malen genoemd. Enkele participanten zijn zich ervan bewust dat De Rijk verbonden is aan het omringend polderlandschap door historische figuren als Jan Adriaanszoon Leeghwater. Daarnaast erkennen participanten ook dat het oude dorpscentrum, met zijn authentieke stadsgezicht en vele monumenten, zijn esthetische waarde voor een groot deel aan de welvaart dankt die gegeneerd werd door de haringvisserij en walvisvaart. Door deze historische elementen in en om het dorp zichtbaar te houden, geeft dit niet alleen karakter, maar dus ook een gevoel van trots en daarbij een binding onder de mensen. Ook wordt er nog steeds veel met de geschiedenis van De Rijk gedaan geven inwoners aan, zo staat het Midwinterfeest tegenwoordig in het teken van de tijd toen Leeghwater leefde. Er is een oudheidkundige vereniging, een museum en op scholen wordt er aandacht aan de geschiedenis van De Rijk besteed. Een participant zei hierover:

"Ja er zijn natuurlijk ook wel eens bij verenigingen lezingen gegeven over hoe De Rijk ontstaan is. Vanaf 1200, dat de Eilandspolder gevormd werd. Je hebt hier ook een oudheidkundige vereniging en een museum. De oudheidkundige vereniging die heeft altijd wel een leuk boekje wat ze uitbrengen met verhalen over de geschiedenis van het dorp" (Vrouw, 70+ jaar oud, 56-70 jaar wonend in De Rijk, actief, niet-werkend).

Dit geeft aan dat mensen geïnteresseerd zijn in hun eigen dorpsgeschiedenis. Ook zorgt dit voor meer verbondenheid met het dorp.

Ontwikkelingen van de/binnen de dorpscultuur

De meeste participanten hebben geen uitgesproken mening over veranderingen die hebben plaatsgevonden in de tijd dat ze in De Rijk wonen. Participanten geven aan dat ze geen opvallende veranderingen hebben ervaren of dat ze nog niet lang genoeg in De Rijk wonen om hier een mening over te vormen. De participanten die wel een idee hebben over veranderingen hadden tegenstrijdige meningen. Één participant beweerde dat de cultuur verandert doordat het dorp groter is geworden en de nieuwe inwoners niet voldoende op de hoogte zijn over wat er in het dorp gebeurt. Hier tegenover staat de mening van andere inwoners die vinden dat de cultuur hetzelfde is gebleven en er niet echt een duidelijk verschil is op te merken.

Wat ook genoemd werd is dat in het oude dorp een groot deel van de middenstand verdwenen is en hierdoor het centrum minder levendig is geworden en vooral gericht is op horeca, wat de cultuur negatief beïnvloedt volgens een participant. Een andere participant was weer van mening dat inwoners minder betrokken zijn met elkaar, hij vertelde:

"Het kan moeilijk zijn vrijwilligers te verkrijgen. Vooral door de "ikke"cultuur. Iedereen denkt alleen maar aan zichzelf" (Man, 41-55 jaar oud, 11-30 jaar wonend in De Rijk, niet actief, werkend).

Dit komt overeen met de literatuur die aangeeft dat deze trend in meerdere samenlevingen wordt gezien. Veel inwoners geven aan dat individualisering voor veranderingen in de saamhorigheid in een dorp zorgt. Mensen zijn minder op elkaar aangesteld om informatie te verkrijgen door onder andere opkomende technologieën, en hebben elkaar hierdoor minder nodig. Dit kan resulteren in minder betrokkenheid en saamhorigheid onder inwoners (Schnabel et al., 2008).

Zo zijn er dus participanten die vinden dat sommige inwoners niet voldoende op de hoogte zijn van wat er in het dorp gebeurt, het centrum te veel gericht is op horeca wat de cultuur negatief beïnvloedt en het moeilijker is om vrijwilligers te verkrijgen vanwege individualisering. Deze redenen hebben volgens de participanten invloed op de dorpscultuur die heerst in het dorp, er was echter onduidelijkheid over in welke mate en op welke manier het invloed heeft op de cultuur.

Conclusie

Zoals in de literatuur is beschreven, heeft cultuur een bindende functie tussen mensen: het legt de basis voor sociale interactie en creëert een gemeenschappelijke identiteit (During et al., 2018). Uit de interviews is gebleken dat de cultuur in De Rijk ook zeker een bindende functie heeft. De culturele activiteiten die worden georganiseerd door de vrijwilligers en actieve mensen zorgen ervoor dat inwoners met elkaar in aanraking komen en dat de sociale cohesie wordt versterkt. De gedeelde geschiedenis, de Rijper identiteit en daarbij de trotsheid op het dorp creëren een collectieve identiteit. Door de culturele identiteit voelt men zich verantwoordelijk om actief betrokken te zijn in het organiseren of bezoeken van evenementen, wat weer bijdraagt aan sociale cohesie en sociale duurzaamheid (During et al., 2018). Een paar inwoners merkten veranderingen op die de cultuur negatief zouden beïnvloeden, alhoewel niet duidelijk is in welke mate en hoe dit precies gebeurt.

4.2 Actief burgerschap

Uit de interviews komt naar voren dat veel inwoners op de een of andere manier betrokken zijn in De Rijk. De manier waarop inwoners betrokken zijn verschilt: ze houden elkaar op de hoogte van nieuws, ze zijn lid van een vereniging, sponsoren activiteiten, bezoeken activiteiten, organiseren vrijwillig sociale, culturele of sportactiviteiten, doen boodschappen bij de lokale winkels, zeggen hun burens gedag, of door een combinatie van deze zaken.

Activiteiten

Zoals al eerder is genoemd worden in De Rijk meerdere activiteiten georganiseerd voor verschillende groepen. Veel inwoners van De Rijk bezoeken activiteiten of helpen bij het organiseren hiervan. Uit de interviews blijkt dat veel mensen erg enthousiast zijn over de activiteiten:

"Ja nou het Midwinterfeest dat vind ik heel leuk en de kermis is natuurlijk altijd een hele happening" (Man, 30-40 jaar oud, 31-50 jaar wonend in De Rijk, actief, werkend).

Hoewel een participant ook niet altijd tevreden is over de activiteiten. Hij noemt:

"Ik vind de culturele activiteiten beetje oubollig zeg maar. Ik denk ook wel dat het niet echt gericht is op mensen van mijn leeftijd" (Man, 30-40 jaar oud, hele leven wonend in De Rijk, niet actief, werkend).

Meningen over activiteiten zijn dus verschillend. Wel zijn alle participanten het er over eens dat er voldoende activiteiten worden georganiseerd voor de inwoners van het dorp.

Communicatie

In het algemeen gaven participanten aan goed op de hoogte te zijn van elkaar en van het nieuws in het dorp. Zo leest men regelmatig de lokale en regionale krant. Ook spraken veel participanten over het bestaan van een Facebookpagina waarop men praktische informatie vermeldt, zoals wanneer een weg moet worden afgezet vanwege evenementen. Daarnaast wordt hierover gepeild om te informeren naar de mening van inwoners, bijvoorbeeld voor evaluaties van evenementen of over voorstellen, zoals het heffen van entreegeld voor het Midwinterfeest. Ook gaven participanten aan dat verschillende buurten een Whatsapp-groep hebben waarmee men elkaar op de hoogte houdt van praktische zaken:

"We hebben een WhatsApp en een Facebook groep met dorpsinformatie van Graft-De Rijk. Ook de Uitkomst krijgen wij hier nog altijd, en die vind ik altijd wel heel leuk om te lezen. De Rijk is wat dat betreft ook best wel actief" (Vrouw, 30-40 jaar oud, 31-50 wonend in De Rijk, actief, werkend).

De activiteiten die worden georganiseerd, zijn vaak publiek toegankelijk voor het hele dorp, wat betekent dat iedereen die wil, er naartoe kan gaan. Een kanttekening hierbij is dat activiteiten soms niet goed worden aangekondigd. Deze gebrekkige communicatie leidt ertoe dat mensen niet altijd op de hoogte zijn van alle activiteiten die er georganiseerd worden. Dit komt overeen met een interview met een relatief nieuwe bewoonster die aangaf dat het qua informatievoorziening ontbreekt in het dorp. Zo zou er bijvoorbeeld geen algemene website zijn vanuit de gemeente Alkmaar met een overzicht van alle verenigingen en ook hebben niet alle verenigingen een website of ontbreken aanmeldmogelijkheden hierop:

"Toen ik mijn zoon wilde opgeven voor de voetbal kon ik nergens een aanmeldknop op de website vinden dus toen ben ik er zelf maar heengegaan" (Vrouw, 30-40 jaar oud, 0-10 jaar wonend in De Rijk, actief, werkend).

Het is dus belangrijk dat het makkelijker wordt gemaakt om je aan te melden als vrijwilliger en dat men informatie online kan vinden over de verschillende verenigingen.

Bijdrage vrijwilligerswerk

Vrijwilligerswerk is een groot onderdeel van actief burgerschap in De Rijk. Inwoners zijn actief bij verschillende soorten vrijwilligersorganisaties. Voorbeelden van organisaties die op vrijwilligers draaien, zijn onder andere de oudheidkundige vereniging, het Midwinterfeest, de kermis, de ijsclub, de bridgeclub, Cultureel centrum De Groene Zwaan, de brandweer en de VVV. Enkele participanten zijn actief bij één of meerdere van deze vrijwilligersorganisaties. De taken van de verschillende vrijwilligers, die meegewerkt hebben aan dit onderzoek, lopen uiteen van bestuursfuncties, coördineren van vrijwilligers, het zelf organiseren van activiteiten en het ondersteunen van activiteiten. Ook zijn er mensen die met regelmaat helpen bij het faciliteren van activiteiten, zoals rondrijden met de buurtbus of rondleidingen geven aan toeristen. Deze taken komen overeen met de taken die als meest voorkomend worden aangemerkt in Bekkers (2013) (zie theoretisch kader).

Volgens alle participanten leveren vrijwilligersorganisaties een grote bijdrage aan het dorp, vooral omdat ze verenigingen draaiende houden door culturele-, sociale-, en sportactiviteiten te organiseren. De waarde van deze vrijwilligersorganisaties komt duidelijk naar voren in een interview met één van de inwoners van De Rijk:

"Ik denk dat ik kan zeggen dat 95 procent van wat hier gebeurt draait op vrijwilligers. [...] Ik denk dat je wel mag benadrukken dat het heel bijzonder is dat er in zo'n kleine gemeenschap zoooo veel speelt als het om vrijwilligers gaat. En ik denk dat het iets

heel waardevols is en dat we er heel voorzichtig mee moeten zijn. En dat we ook echt alles moeten doen om ook te zorgen dat dat niet verdwijnt” (Vrouw, 56-70 jaar oud, 40-50 jaar wonend in De Rijp, actief, werkend).

Daarnaast dragen vrijwilligersorganisaties, volgens participanten, bij aan het op de kaart zetten van De Rijp, bijvoorbeeld door het vertellen van verhalen over de geschiedenis van het dorp aan inwoners en toeristen. Ook vinden participanten dat de activiteiten en de verenigingen bijdragen aan de saamhorigheid van het dorp. Een goed voorbeeld hiervan is de grootste activiteit die in De Rijp plaatsvindt: het Midwinterfeest. Bij dit evenement, dat eens in de twee jaar georganiseerd wordt, is volgens de participanten bijna het hele dorp actief. Vanuit de organisatie, maar ook vanuit de buurtverenigingen wordt bijna iedereen hierbij betrokken. Ruim 500 vrijwilligers zijn tijdens het Midwinterfeest betrokken. Niet alleen mensen uit De Rijp komen naar het Midwinterfeest, elk jaar trekken rond de 40.000 bezoekers naar het Midwinterfeest, wat De Rijp goed op de kaart zet (Midwinterfeest, z.d.).

Motivatie vrijwilligerswerk

Participanten hebben verschillende motieven om vrijwilligerswerk te doen. Sommigen doen het bijvoorbeeld, omdat ze wat willen bijdragen aan het culturele of sociale leven in het dorp. Het hebben van kinderen of kleinkinderen is ook vaak een reden volgens participanten waarom mensen actief zijn bij een vereniging. Ouders raken vaak betrokken bij de school van hun kinderen of ontmoeten op het schoolplein andere inwoners die actief zijn bij verschillende organisaties. Veel participanten geven aan dat zij, doordat hun kinderen actief zijn bij een vereniging, hier zelf vrijwilligerswerk zijn gaan doen. Een voorbeeld hiervan is:

“Mijn dochters zitten nu op basketbal en ik merkte dat ik heel vaak ging kijken bij de trainingen, en toen hadden ze dus mensen nodig [...] en omdat ik er toch al was is het natuurlijk een win-win” (Man, 30-40 jaar oud, 31-50 jaar wonend in De Rijp, actief, werkend).

Ook gaven participanten vaak aan dat ze vrijwilligerswerk deden om mensen te leren kennen. Een voorbeeld hiervan is:

“Ik heb altijd sinds ik hier ben komen wonen mijn eigen overal bij betrokken gevoeld. Ik ben bij de voetbal actief geweest [...] Ik doe nu nog werk voor de 55 plus bus. Dus ja, als je je eigen overal bij betreft in het dorp kennen ze je ook” (Man, 70+ jaar oud, 51-60 jaar wonend in De Rijp, actief, niet-werkend).

Een andere veelgenoemde motivatie is dat mensen zich verantwoordelijk voelen en iets terug willen doen voor de gemeenschap:

“Zo ben ik opgevoed. Ja, dat hoort er gewoon bij, je doet iets terug voor de gemeenschap en ik merk ook dat ik er zo veel voldoening uit haal. En als ik dan bij het midwinterfeest rondloopt ben ik ook gewoon zo trots op wat we daar neerzetten met het bestuur maar ook met het dorp” (Vrouw, 41-55 jaar, 11-30 jaar wonend in De Rijp, actief, werkend).

Participanten die geen vrijwilligerswerk doen, geven aan dat ze hier vaak geen tijd voor hebben, vooral vanwege hun werk of omdat ze zelf de behoefte niet voelen. Zo geeft een respondent aan:

“Ik zou zelf ook wel meer betrokken willen zijn en mee willen werken maar ik heb er de energie en tijd niet voor” (Vrouw, 41-55 jaar, hele leven wonend in De Rijp, niet actief, werkend)

Uit de interviews blijkt dat de participanten die niet actief zijn in vrijwilligerswerk zich nog steeds

betrokken voelen bij het dorp. Wel zeggen ze dat ze zich in mindere mate betrokken voelen vergeleken met de participanten die actief zijn in vrijwilligerswerk.

Minder vrijwilligers

Uit de interviews is gebleken dat er in de laatste jaren een aantal vrijwilligersorganisaties en activiteiten zijn opgeheven, zoals muziekverenigingen, kerkelijke verenigingen, internationale uitwisselingsprojecten en buurtfeesten. Bijvoorbeeld omdat er een laag animo was voor bepaalde activiteiten:

"Wij hadden vroeger ook nog een operettevereniging, maar daar is vanuit de jeugd geen animo voor om daarin mee te gaan spelen want het waren allemaal ouderen" (Man, 70+ jaar oud, 51-60 jaar wonend in De Rijp, actief, niet-werkend).

Een andere veelgenoemde reden is dat het lastig was om vrijwilligers te verkrijgen, vooral voor bestuursfuncties. Een participant vertelde:

"We gaan weer een Klipper feest organiseren. Dat is jaren niet geweest omdat de vaste hap het niet organiseerde en de nieuwe staan dus niet op" (Vrouw, 41-55 jaar oud, 31-50 jaar wonend in De Rijp, actief, werkend).

Genoemde oorzaken van het verdwijnen van activiteiten en verenigingen zijn vergrijzing, zoals bijvoorbeeld wordt uitgedrukt in de volgende quote:

"De wandelclub is niet meer actief. De ene heeft een heupoperatie kan niet meer lopen. De ander is dementerend" (Vrouw, 70+ jaar oud, 51-60 jaar wonend in De Rijp, actief, niet-werkend).

Ook kwam naar voren dat moderne gezinnen vaak tweeverdieners hebben, waardoor in tegenstelling tot vroeger vrouwen overdag minder thuis zijn overdag en mensen te druk zijn.

"Vroeger was dat mensen wat sneller opstapten of zich sneller aanboden. Vooral wat de vrouwen betreft die nu ook werken, dat scheelt toch al, dan zeggen ze: ja ik heb al druk genoeg, ik ga het er niet nog bijdoen" (Vrouw, 70+ jaar oud, 51-60 jaar wonend in de Rijp, actief, niet-werkend).

Daarnaast zien participanten dat jongeren steeds minder betrokken zijn bij vrijwilligerswerk en dat de vrijwilligerstaken vaak door ouderen werden uitgevoerd. Dit komt overeen met de uitkomsten van Bekkers (2013) (zie theoretisch kader). Als reden voor het ontbreken van jongere vrijwilligers gaven enkele participanten een gebrek aan motivatie. Iemand zei:

"Ze hebben er gewoon geen zin in" (Man, 70+ jaar oud, hele leven wonend in De Rijp, actief, niet-werkend).

Ook denken participanten dat de toename van de individualisering een rol speelt bij het gebrek aan jonge vrijwilligers. Een aantal participanten gaven aan dat ze denken dat mensen tegenwoordig meer met zichzelf bezig zijn en daarom geen verantwoordelijkheidsgevoel kennen om vrijwilligerswerk gaan doen:

"Verenigingen draaien op vrijwilligers maar jongeren voelen zich niet verantwoordelijk om ook een steentje bij te dragen, of mensen van buitenaf, en het hoeft helemaal niet zo van heel ver. Het zit ook in mijn familie die het vanzelfsprekend vindt dat andere mensen coach zijn van het voetbalteam en zich nooit inzetten omdat het toch wel geregeld wordt. [...] We hebben het allemaal veel te goed. Vooral de jeugd wil bij wijze van spreken liever betalen, dan dat we zelf lunchpakketten gaan smeren" (Vrouw, 41-55 jaar oud, 31-50 jaar wonend in de Rijp, actief, werkend).

De participanten die vrijwilligerswerk doen, belichten ook dat vrijwilligerswerk niet vrijblijvend is en dat het vaak veel werk met zich meebrengt, wat een drempel kan vormen om aan de slag te gaan als vrijwilliger. Vooral grote activiteiten, zoals het Midwinterfeest, worden steeds groter en vragen daarvoor meer werk van vrijwilligers, terwijl mensen juist minder tijd hebben om zich te committeren aan langdurige taken. Bij het Midwinterfeest zijn sommige functies zo druk dat mensen een burn-out krijgen. Een participant die zelf actief is bij het Midwinterfeest gaf aan:

"Ik liep vorig jaar echt wel te piepen en te kraken hoor, en ik was niet de enige van de groep. Daar zie je ook mensen op afhaken" (Vrouw, 41-50 jaar oud, 11-30 jaar wonend in De Rijp, actief, werkend).

Dit maakt duidelijk dat er een tekort is aan nieuwe en/of jonge vrijwilligers.

Werving vrijwilligers

De participanten gaven aan dat het vooral dezelfde mensen zijn die telkens betrokken zijn bij de activiteiten en het organiseren hiervan. Er lijkt een vaste club te zijn die vrijwilliger is bij meerdere organisaties. Uit meerdere interviews blijkt dat vrijwilligers vooral worden geworven via persoonlijke benadering. Als er vacatures zijn, wordt dit onderling opgelost, omdat mensen die vrijwilliger zijn vaak iemand kennen die ook interesse heeft. Ook proberen organisaties mensen te werven via hun eigen activiteiten. In het inschrijfboekje van de Zomerspelen staat bijvoorbeeld een inschrijffijst waarmee mensen zich kunnen opgeven voor vrijwilligerstaken. Daarnaast worden er ook oproepen gedaan voor vrijwilligers in de plaatselijke krant en op sociale media, zoals Facebook, maar dit komt niet vaak voor. Enkele participanten denken dat deze twee manieren het beste zijn om jongeren en mensen die nog niet goed geïntegreerd zijn in het dorp te betrekken bij vrijwilligerswerk, één participant zei bijvoorbeeld:

"Er zijn bij ons wel vacatures, maar dat wordt onderling opgelost. [...] Misschien is het handiger om dat ook via Facebook te doen" (Man, 70+ jaar oud, 0-5 jaar wonend in De Rijp, niet actief, niet-werkend).

Daar staat tegenover dat de effectiviteit van deze twee media door sommige participanten in twijfel wordt getrokken. Één participant zei hierover:

"Als vrijwilligersorganisatie moet je gewoon echt heel actief werven als jij via Facebook een berichtje plaatst van 'wij hebben vrijwilligers nodig', nou vergeet het maar want dat gaat hem echt niet worden" (Vrouw, 41-55 jaar oud, 31-50 jaar wonend in de Rijp, actief, werkend).

De meeste participanten geven aan dat de toegang tot de verschillende vrijwilligersorganisaties makkelijk is. Deze participanten zeggen dat de drempels tot de organisaties vaak laag zijn en dat mensen toegelaten worden als ze hier zelf initiatief voor tonen, iemand zei bijvoorbeeld:

"Ik ken natuurlijk ook heel veel mensen in De Rijp, dus als ik tegen iemand zeg, van de visclub of de schaatsclub, of van de ijsclub, van ja ik wil ook wel lid worden, dan zullen ze zeggen: 'Prima, kom er een keertje bij'." (Man, 30-40 jaar oud, hele leven wonend in De Rijp, actief, werkend).

Wel waren er enkele participanten die dachten dat sommige organisaties juist wel besloten waren en klikjes vormen. Hoewel een van de participanten al een lange tijd in De Rijp woont, kan ze zich wel herinneren dat toegang voor haar in het begin lastig was:

"Ik ben natuurlijk geen geboren en getogen Rijper. Maar mijn ervaring is dat je hier toch ook wel klikjes hebt binnen bepaalde verenigingen. Er wonen hier heel veel grote families. En die grote families die klonteren allemaal bij elkaar [...] Op dezelfde

vereniging zitten ze en in dezelfde besturen. Dat wil je nog wel eens het gevoel geven dat als je ergens binnenstapt als nieuweling, dat je daar in eerste instantie niet welkom bent als je niet bij de clan behoort of de vrienden van de clan. Dat heb je hier wel."

Onderzoeker: "Heeft u dat zelf ook ervaren?"

"Toen ik hier net woonde wel. Toen was ik een hele vreemde eend in de bijt en eigenlijk sinds ik mezelf zo voor een vrijwilligersorganisatie inzet is dat beter geworden, omdat mensen dan uiteindelijk zien wat je er allemaal voor doet en dan hebben ze toch soort van respect voor wat je allemaal er voor doet. En dan wordt het wat makkelijker" (Vrouw, 56-70 jaar oud, 31-50 jaar wonend in De Rijp, actief, werkend).

Ook gaven enkele participanten aan dat voor mensen die minder geïntegreerd zijn in de lokale samenleving het lastiger kan zijn om toegang te vinden tot de verschillende vrijwilligersorganisaties, zoals ook de quote van bovenstaande participant weergeeft.

Inspraakmogelijkheden

Een ander onderdeel van actief burgerschap is dat mensen zich bezighouden met de leefbaarheid van het dorp. Men gaf bij vragen over inspraak aan dat ze persoonlijk naar verenigingsbesturen kunnen gaan met klachten of ideeën en dat dit gemakkelijk is. Echter één participant geeft aan dat het lastig is om op de hoogte te komen van de activiteiten van de dorpsraad:

"Nou we hebben een dorpsraad, maar die is voor mij heel onzichtbaar" (Vrouw, 41- 55 jaar oud, 11-30 jaar wonend in De Rijp, actief, werkend).

Daarnaast zouden er genoeg kansen zijn voor inspraak op beleidsniveau, zoals tijdens inspraakbijeenkomsten in de buurt. Veel participanten geven dan ook aan dat ze over het algemeen niet zoveel merkten van de fusie van gemeente Graft-De Rijp en gemeente Alkmaar. Zo weet men dat ze de gemeente Alkmaar kunnen bellen, komt de burgemeester af en toe langs en zijn er buurtcoördinatoren. Daarnaast werd er meerdere malen genoemd dat de gemeente Alkmaar meer geld ter beschikking heeft, wat voor verenigingen en evenementen gunstig kan zijn.

"Graft-De Rijp was natuurlijk een gemeente van 5500-6000 inwoners. En dan kunnen ze geen subsidies geven van een paar 100 of 1000 euro, want dat is er niet. En dat heb je met Alkmaar wel. Dat is een groter lichaam. Daar komt meer geld binnen, en dan heb je ook meer te besteden, en dan krijg je ook meer subsidie om wat te organiseren" (Man, 70+ jaar oud, 51-60 jaar wonend in De Rijp, actief, niet-werkend).

Door sommigen werd er wel minder positief gesproken over de langere lijnen. Het zou tegenwoordig moeilijker zijn om dingen voor elkaar te krijgen, enerzijds omdat er een hogere drempel is voor inwoners om dingen aan te kaarten, en anderzijds omdat de gemeente Alkmaar minder geïnteresseerd zou zijn in het kleine dorpje in hun 'achtertuin'.

"Vroeger liep je gewoon hier het raadhuis binnen, en je zei van 'nou dat en dat is er aan de hand', en de betreffende ambtenaar ging daarmee dan aan het werk, maar ja nu moeten we naar Alkmaar, dat is toch wel een drempel" (Vrouw, 70+ jaar oud, hele leven wonend in De Rijp, actief, niet-werkend).

Ook gaven participanten het voorbeeld dat de gemeente sinds kort een nieuw afvalstelsel heeft ingevoerd terwijl het oude stelsel beter was, maar dat de gemeente de inwoners verwijt dat het aan hen ligt omdat het afval ze niet goed zouden scheiden of dat ze bijvoorbeeld worden doorverwezen aan de telefoon naar collega's. Twee participanten die vrijwilligerswerk doen bij de VVV gaven het voorbeeld dat de gemeente Alkmaar en de VVV nog een beetje op elkaar moeten

inspelen bij het organiseren van activiteiten van toeristen, omdat de gemeente niet altijd zou laten weten wanneer ze een groep toeristen sturen.

Conclusie

Zoals in de literatuur is beschreven is actief burgerschap de bereidheid en het vermogen om onderdeel te zijn van een gemeenschap en hier een actieve bijdrage aan te leveren (INNOVO, z.d.). In De Rijp gebeurt dit vooral door het doen van vrijwilligerswerk, veel mensen zijn gemotiveerd om op deze manier bij te dragen aan het dorp. Uit de interviews is gebleken dat er in de laatste jaren een verandering heeft plaatsgevonden en is er bij een aantal organisaties een tekort aan vrijwilligers ontstaan. Vooral jongeren zouden minder betrokken zijn bij vrijwilligerswerk. De participanten gaven als reden hiervoor de toenemende individualisering van de samenleving en het feit dat de werving van vrijwilligers vaak via via gebeurt, terwijl door het gebruik van social media of de lokale krant juist ook andere mensen bereikt zouden kunnen worden, wat actief burgerschap in De Rijp kan stimuleren. Participanten merken ook op dat de recente fusie met de gemeente Alkmaar invloed heeft op de mate van actief burgerschap. Zo zouden mensen niet meer direct de gemeenteambtenaren kennen, waardoor de drempel hoger is om ideeën of klachten in te brengen. Ook werd er genoemd dat de gemeente met een stadse visie naar het dorp kijkt waardoor er soms maatregelen worden getroffen die bijvoorbeeld het organiseren van activiteiten belemmeren.

4.3 Sociale cohesie

Omgangsvormen

Op vragen over verbondenheid en over omgangsvormen binnen het dorp antwoorden participanten dat bijna iedereen elkaar groet op straat, ook wanneer ze iemand niet kennen. Voornamelijk in het oude dorp is dit gebruikelijk, omdat de straten daar kleiner zijn waardoor ontmoetingen vaker plaatsvinden. Volgens participanten vinden inwoners het dan ook raar als er niet gegroet wordt. Dit wordt opgevat alsof deze mensen niets met anderen te maken willen hebben. Het groeten wordt gezien, als iets dat De Rijp onderscheidt van een stad. Ook zorgt het groeten voor een gevoel van saamhorigheid in het dorp. Waarom elkaar groeten zo belangrijk is voor de participanten, wordt duidelijk tijdens één van de interviews:

"Het feit dat er sociale samenhang is, je groet mensen op straat, dat is hier heel normaal. [...] Het is hier gewoon om iemand gedag te zeggen en dat is in vergelijking tot aan anonimiteit in de stad, is dat in mijn ogen, een heel groot pluspunt."

Onderzoeker: "En waarom is dat belangrijk voor u?"

"Ik denk dat het voor ieder mens belangrijk is dat die het gevoel heeft om ergens bij te horen. Dat wil niet zeggen dat je de deur bij elkaar moet platlopen, dat je alles van elkaar moet weten, maar wel dat als er iets aan de hand is, in wat voor vorm dan ook, dat je altijd het gevoel hebt dat je altijd op andere mensen kunt terugvallen. En dat ze je dan ook niet laten zakken" (Vrouw, 56-70 jaar oud, 30-51 jaar wonend in De Rijp, actief, werkend).

Soms worden er praatjes gemaakt op straat, maar dit hangt af van hoe goed mensen elkaar kennen. Daarnaast gaven de participanten aan dat mensen in De Rijp elkaar soms ook aanspreken op elkaars gedrag. Een participant zei bijvoorbeeld:

"Als de kinderen vroeger op het grasveldje aan het spelen waren, dan werden ze ook op hun flikker gegeven als ze iets te baldadig werden door een van de buurtjes die daar dan wonen. [...] Ja en ik houd daarvan" (Vrouw, 41-50 jaar oud, 11-30 jaar wonend in De Rijp, actief, niet-werkend).

Dit geeft aan dat er ook sociale controle aanwezig is in het dorp en mensen goed op elkaar letten.

Sociale relaties

De participanten geven aan dat de hoeveelheid contacten die mensen hebben binnen het dorp vaak afhangt van hoe lang mensen al in De Rijk wonen. Participanten die zichzelf als nieuwkomer beschouwen, geven aan dat ze wel veel kennissen hebben in het dorp, maar weinig of geen vrienden. Participanten die al enkele of tientallen jaren in het dorp wonen, hebben vaak ook vrienden in De Rijk. Het hebben van vrienden en kennissen in het dorp wordt verder benoemd als één van de leuke dingen aan het wonen in De Rijk. Verder geven participanten die nog niet langer dan 10 jaar in het dorp wonen aan, dat ze verwachten dat ze meer mensen leren kennen naarmate ze er langer wonen.

Wanneer het gaat over burens geeft bijna iedereen aan dat ze goed contact hebben met hun naaste burens. Dit werd ook duidelijk tijdens een observatie voor één van de interviews. De buurman van één van de participanten kwam vlak voor het interview via de achterdeur binnengelopen om te vragen hoe het met de buurman ging, omdat hij hem de laatste tijd niet meer buiten zag fietsen. Uit interviews werd duidelijk dat ook bij problemen, zoals ziektes of het helpen bij een klein klusje burens voor elkaar klaar staan. Je zou dus kunnen zeggen dat er zoiets als burensplicht bestaat. Een participant gaf bijvoorbeeld aan:

"Ik heb zelf hier een val gehad, toen lag ik op straat en toen kwam een vrouw uit het dorp, die ik wel van gezicht kende maar niet van naam, die heeft mij geholpen en die haalde meteen iemand erbij. Ik denk dat je dat midden in een stad waar iedereen wat anoniemer is misschien een stuk minder hebt" (Vrouw, 56-70 jaar oud, hele leven wonend in De Rijk, niet actief, werkend).

Verder zijn volgens participanten mensen vaak goed op de hoogte van het welzijn van anderen in de straat. Mensen weten van elkaar wie er ziek is, of er persoonlijke problemen zijn en of er problemen zijn met hun familie. Echter, het is niet zo dat burens bij elkaar de deur plat lopen. Als er iets is spreken ze elkaar aan of gaan naar elkaar toe, maar ze gunnen elkaar toch ook een zekere mate van privacy, zoals de volgende participant duidelijk maakt.

"Je praat met elkaar, sociale contacten. Hoe het met hun kinderen gaat, zijn er zieken, zijn er familieleden ziek dan hoor je dat. Met sommige dagen zie je elkaar in het dorp met kermis, feesten, je drinkt een biertje samen. Je gaat goed met elkaar om. Met sommige burens ga je naar de verjaardag, dan kom je bij elkaar, maar verder ook niet. Het is niet zo dat je bij elkaar in- en uitloopt. Dat gaat een beetje te ver. Maar als de buurvrouw iets wil weten dan loopt ze naar binnen. Ze weten dat als deur open is, dan kunnen ze naar binnen. Dat is bij een ander ook zo" (Man, 70+ jaar oud, 30-51 jaar wonend in De Rijk, actief, niet-werkend).

Ontmoetingsplekken

Naast het groeten op straat of het contact met de burens vinden sociale contacten volgens de participanten vaak plaats op specifieke plekken. De plekken waar mensen elkaar in De Rijk ontmoeten, zijn het winkelcentrum; het buurthuis; dorps huis; de sporthal; sportverenigingen, culturele- of sociale verenigingen; cafés. Zo vertelde een participant:

"Ja, de Plus markt, daar ontmoet je een heleboel mensen omdat iedereen boodschappen moet gaan doen en het is niet alleen de Plus markt maar er zit ook een slager, bakker, kledingwinkeltje, kapper, visstal, dat is eigenlijk wel een ontmoetingspunt" (Vrouw, 70+ jaar oud, hele leven wonend in De Rijk, actief, niet-werkend).

Het winkelcentrum wordt door veel mensen genoemd als voornaamste plek waar ze een praatje met anderen maken. Ook evenementen waarbij veel mensen uit het dorp aanwezig zijn, zoals Koningsdag, de kermis en Midwinterfeest zijn gelegenheden om elkaar te ontmoeten.

Verbondenheid

Bijna alle participanten geven aan dat ze zich verbonden voelen met De Rijk. Deze verbondenheid wordt veroorzaakt door familie, vrienden en kennissen die mensen in het dorp hebben en door de activiteiten die in De Rijk plaatsvinden. Zowel het deelnemen aan als het organiseren van activiteiten, bijvoorbeeld het Midwinterfeest, zorgt voor verbondenheid volgens participanten. Het feit dat mensen meedoen aan activiteiten of hun gezicht laten zien, draagt volgens meerdere participanten al genoeg bij om deze verbondenheid te doen ontstaan, zelfs wanneer de activiteit niet groot is.

De betrokkenheid van mensen in het dorp wordt over het geheel genomen goed gevonden door de participanten. Mensen helpen elkaar bij problemen, bijvoorbeeld door het inzamelen van donaties voor iemand of om iets in stand te houden, of ze zetten zich in als vrijwilliger voor bijvoorbeeld het Midwinterfeest. Een voorbeeld van een donatie-actie:

"We hadden een peuterspeelzaal geleid door een vrouw, juf Olga, iedereen kent haar. Iedereen die hier geboren is heeft bij haar op de peuterspeelzaal gezeten. In 2015 werden we gemeente Alkmaar en hierachter is toen een hele grote nieuwe school gebouwd. Eerst stonden daar nog borden bij 'hier komt peuterspeelzaal 'In de Walvis', dat was haar peuterspeelzaal. En toen werd het Alkmaar en toen ging dat er af vanwege contracten van de gemeente en werd die van Forte, die zit hier in de regio. Dat ging allemaal een beetje op een stomme wijze, want juf Olga die moest nog 2 maanden huur betalen terwijl de nieuwe speelzaal al open ging. Toen is er gedoneerd vanuit het dorp om de kosten te betalen" (Vrouw, 41-55 jaar oud, 0-10 jaar wonend in De Rijk, actief, werkend).

Een ander voorbeeld is deze:

Er is iemand die voorzitter van de voetbal was, een bekend persoon in het dorp. Die heeft een hersenbloeding gehad. Er is een benefietconcert georganiseerd of een markt georganiseerd waar geld werd opgehaald zodat hij thuis kan blijven wonen. Je ziet als er wat gebeurt, dan komt er wel weer kracht in zo'n dorp (41-55 jaar oud, 0-10 jaar wonend in De Rijk, actief, werkend).

Volgens participanten die al decennia in De Rijk wonen, zijn nieuwkomers vaak in het begin minder betrokken. In enkele gevallen, bij bijvoorbeeld inwoners met een migratieachtergrond, bleven mensen onbetrokken. Van de vijf geïnterviewde niet-actieve mensen gaf er één aan dat ze wel actief wilde worden, maar dat ze niet wist hoe. Een andere niet-actieve participant deed wel vrijwilligerswerk voor een naburig dorp, maar niet in De Rijk. De grootste reden om betrokken te worden bij een organisatie is voornamelijk om nieuwe mensen te leren kennen.

Ontwikkelingen binnen sociale cohesie

De betrokkenheid van inwoners en de komst van nieuwe mensen zijn veranderingen die door alle participanten worden waargenomen. De participanten zien dat er meer mensen van buiten het dorp, en dan vooral vanuit de stad, naar De Rijk trekken die niet bekend zijn met de omgangsvormen in een dorp. Dit leidt ertoe, in combinatie met individualisering van de samenleving, dat het contact tussen mensen als minder hecht wordt ervaren dan vroeger. Het 'ons kent ons' gevoel vermindert. Daarnaast vertellen een aantal participanten dat ze het idee hebben dat mensen tegenwoordig meer op zichzelf zijn en veel tijd besteden aan computer, tv en telefoon. Verder merken veel participanten op dat mensen het druk hebben met werk, de opvoeding van hun kinderen en eropuit gaan, waardoor ze minder betrokken zijn in het dorp. Volgens sommige participanten komen nieuwe inwoners voornamelijk in de nieuwbouwwijken te wonen en hebben daardoor minder binding met het dorp. Een participant die haar hele leven in De Rijk woont zei het volgende:

"Er zijn mensen die pas nieuw in het dorp zijn komen wonen en hun werk buiten het dorp hebben en alleen vanwege de liefde hier naartoe zijn gekomen en voor de rest geen betrokkenheid hebben" (Vrouw, 31-50 jaar oud, hele leven wonend in De Rijk, niet actief, werkend).

Dit kwam echter niet naar voren uit interviews met mensen die recentelijk naar De Rijk zijn verhuisd. Er werd bijvoorbeeld aangegeven dat burens met elkaar in contact zijn via een buurt Whatsappgroep en dat er buurtfeesten worden georganiseerd. Daarnaast wordt opgemerkt dat als mensen naar De Rijk verhuizen ze na een tijdje meer betrokken worden in het dorp, doordat ze meehelpten met activiteiten en meedoen in de buurt, waardoor ze opgenomen worden in de gemeenschap. Een participant die vanuit een stad naar De Rijk is verhuisd vertelde dit:

"Je ziet wat meer mensen die van buiten komen en die hebben wat minder dorpsbinding. Maar dat hadden wij ook niet, maar die binding hebben wij ook aangeleerd, eigenlijk ging dat vanzelf [...] daar zijn wij wat tussen gebreid, je draaide gewoon mee" (Man, 70+ jaar oud, 30-51 jaar wonend in De Rijk, actief, niet-werkend).

En een andere participant antwoordde:

"Je wordt automatisch toch wel aan je vestje getrokken af en toe, van kan je dit niet doen, kan je dat niet doen" (Man, 70+ jaar oud, 51-60 jaar wonend in De Rijk, actief, niet-werkend).

Dit geeft aan dat inwoners van De Rijk gemakkelijk aan anderen vragen of ze iets kunnen betekenen, waardoor inwoners gemakkelijk worden opgenomen in de gemeenschap als ze zich willen inzetten voor het dorp.

Nieuwkomers

Enkele participanten hebben gezegd dat ze vinden dat de komst van nieuwkomers veranderingen in het dorp teweeg brachten, omdat zij zich niet allemaal inzetten voor het dorp. Op de vraag of er ook mensen van buitenaf zijn zich actief betrekken, antwoordde één participant:

"Nou dan heb je een goede, die zijn er ook binnen gekomen, en die zijn nu heel erg actief bij de ijsclub. [...] Maar er zijn er, ja je kent ze niet eens. Ja, maar dat ben je niet gewend, ik ben dat niet gewend. Omdat ik hier gewerkt heb, ken ik ook iedereen, [...] en nu heb ik dat losgelaten. [...] Maar je ziet ze ook niet terug. Je hebt niets aan ze, je hebt er gewoon niets aan. Gewoon slapen en werken mensen. Dat hoort niet in het dorp, dat hoort in De Mare in Alkmaar of een andere wijk in Alkmaar vind ik" (Vrouw, 41-55 jaar oud, 31-50 jaar wonend in De Rijk, actief, werkend).

Meerdere participanten gaven aan dat nieuwkomers vaak niet dezelfde omgangsvormen hebben als de mensen uit De Rijk, wat door sommige als minder prettig ervaren wordt. Mensen die zich niet willen mengen in het dorpsleven en geen bijdrage leveren aan het organiseren van activiteiten worden door enkele participanten als buitenstaander gezien en zullen dat volgens deze participanten ook blijven tenzij ze zichzelf actief gaan inzetten. Wanneer een nieuwkomer zich wel inzet om zijn burens te leren kennen en zich als vrijwilliger inzet voor het dorp, raken zij volgens participanten wel geïntegreerd in het dorp en zullen zij opgenomen worden in de gemeenschap. Dit komt overeen met de mening van nieuwkomers, zoals ook is beschreven onder het kopje ontwikkelingen binnen sociale cohesie, het kan lastig zijn te integreren in het dorp maar uiteindelijk worden nieuwkomers ook bij het dorp betrokken.

Samenstelling dorpsgemeenschap

Het is belangrijk om te weten welke samenstelling een dorp heeft, omdat er op deze manier een beeld verkregen wordt van welke leeftijdsgroepen domineren, welke nationaliteiten de inwoners

hebben en of er grote inkomensverschillen zijn. De samenstelling kan gerelateerd zijn aan hoe de dorpsamenleving ervaren wordt. Wanneer je kijkt naar de samenstelling van De Rijk in termen van afkomst, leeftijdsgroep en inkomen merken veel participanten op dat er voornamelijk blanke en autochtone mensen in het dorp wonen. Dit komt overeen met de statistieken waaruit blijkt dat 91,2 procent van de inwoners autochtoon is (AlleCijfers.nl, 2019). De laatste jaren komen er wel mensen met een andere nationaliteit in De Rijk wonen, al zijn het er volgens sommige participanten niet veel. Door enkele participanten wordt opgemerkt dat sommige van hen niet goed integreren in het dorp, terwijl er wel wordt geprobeerd om hen te betrekken. Aan de andere kant zijn er een aantal participanten die blij zijn met wat meer diversiteit en kleur in het dorp.

Qua leeftijdsopbouw denken de meeste mensen dat De Rijk een gemengde samenstelling heeft, dus een mix van oudere en jongere mensen. Een aantal mensen denkt echter dat er meer ouderen wonen en dat het dorp vergrijsd. In werkelijkheid is de grootste groep inwoners in De Rijk tussen de 45 en 65 jaar oud (AlleCijfers.nl, 2019). Qua inkomensgroepen merken participanten op dat in het oude dorp meer mensen met relatief hoge inkomens wonen en dat de andere wijken een gemengde samenstelling hebben.

Conclusie

Sociale cohesie in De Rijk wordt volgens participanten geuit, doordat mensen elkaar groeten op straat, met elkaar praten op bepaalde ontmoetingsplekken en doordat mensen klaar staan voor hun buren. Binnen de betrokkenheid van de participanten kan er onderscheid gemaakt worden tussen mensen die al langer in De Rijk wonen en mensen die nieuw zijn of pas kort in het dorp wonen en zich daarom minder actief inzetten of in de opstartende fase bevinden. Volgens Schnabel et al. (2008) kun je concluderen dat des te meer cohesie er is binnen een bepaalde groep, des te meer de grenzen van die groep gemarkeerd en bewaakt worden. Zo gaat een hoge mate van vertrouwen binnen een bepaalde groep vaak gepaard met wantrouwen naar buitenstaanders toe, waardoor solidariteit met anderen vaak zeer selectief wordt. Dit is ook zichtbaar in De Rijk. Van nieuwkomers wordt verwacht dat ze zich actief inzetten en inmengen in het dorp. Doen ze dit niet, dan worden ze gezien als minder betrokken bij het dorp.

4.4 Fysieke omgeving

Leefbaarheid

Zowel in de literatuur als in de interviews kwam naar voren dat naast de sociale omgeving ook de fysieke omgeving een belangrijk onderdeel is om de leefbaarheid en sociale cohesie van het dorp in stand te houden (van Dijk, 2010). Ondanks dat hier niet de focus van dit onderzoek lag, waren er twee prominente thema's die steeds door de participanten als belangrijkste onderdelen genoemd werden, en daardoor meegenomen worden in de analyse, namelijk, het groeiend aantal nieuwbouwwoningen in het dorp en het aantal voorzieningen. Veel participanten geven aan niet blij te zijn met de toenemende nieuwbouw, en ze vinden het belangrijk dat de winkels die er zijn ook blijven, naast andere voorzieningen, zoals scholen, de bieb, en het openbaar vervoer. Volgens van Dijk (2010) en cijfers van het CBS (CBS, 2018; CBS, 2019) blijkt dat deze ervaringen in De Rijk breder getrokken kunnen worden in het licht van landelijke ontwikkelingen, omdat deze op veel plekken in Nederland zichtbaar zijn.

Voorzieningen

Het verdwijnen van het aantal voorzieningen in kleine kernen is een landelijk fenomeen (Hospers, 2012). Door schaalvergroting komen deze voorzieningen steeds meer terecht op gecentraliseerde plekken, meestal de grotere steden binnen een gemeente (During et al., 2018). Dit roept bij de kleinere dorpen vaak een tegenreactie van kleinschaligheid op. Zo is het idee van een 'autonoom' dorp nog steeds hardnekkig in vele dorpsraden (Hospers, 2012). Dit wordt door veel participanten ook zo gezien. Als het gaat over de voorzieningen zijn de participanten blij dat er nog altijd één supermarkt is met een klein winkelcentrum daar omheen. Hierdoor blijft het mogelijk om de dagelijkse behoeften te halen binnen het dorp. Ook de sportverenigingen, het hotel, de bibliotheek, en de basisscholen worden meermaals genoemd als belangrijk. Het behouden van

deze voorzieningen biedt echter ook meer dan het bewaren van de 'fysieke leefbaarheid' van De Rijk. In het algemeen, maar vooral ook voor een klein dorp als De Rijk, zijn dit belangrijke ontmoetingsplaatsen voor de inwoners. Het zijn plekken waar men een praatje houdt, elkaar leert kennen, en dus ook netwerken bouwt.

"De ene keer ben je met tien minuten de supermarkt uit en de andere keer duurt het een half uur. Dat je net toevallig een paar bekenden tegenkomt" (Vrouw, 70+ jaar oud, hele leven wonend in De Rijk, actief, niet-werkend).

Door te fungeren als ontmoetingsplaatsen, waar contact tussen inwoners de onderlinge relaties kan versterken, verstevigen deze voorzieningen ook het sociaal kapitaal van inwoners, en de sociale cohesie onder hen, en wordt dus ook het 'ervaren leefbaarheid' vergroot (van Dijk, 2010; During et al., 2018). Of dit aantal voorzieningen genoeg is verschillen de meningen echter nogal over. Voor sommigen is dit wel genoeg, anderen noemen de afwezigheid van een zwembad, een hogere school, een politiebureau, of gewoon een HEMA. Een participant zei bijvoorbeeld:

"En soms mis je dingen. Ja weet je, we hebben geen zwembad hier, hebben geen bioscoop hier" (Vrouw, 41-55 jaar oud, 11-30 jaar wonend in De Rijk, actief, werkend).

Een andere participant noemde:

"Voorheen had je een klein politiebureau hier en was dat ook nog fysiek te zien, en voorheen had je een bank nog in het dorp, dat is ook al weg." (Vrouw, 41-55 jaar oud, hele leven wonend in De Rijk, niet actief, werkend).

Het is de vraag of het uitbreiden van deze mogelijkheden realistisch is voor een klein dorp. Waar participanten huiverig zijn over verdere groei van nieuwbouw in het dorp, zijn er ook meerdere participanten die graag een uitbreiding van het aantal voorzieningen wensen. Het is de vraag of groei in het aantal voorzieningen reëel is zonder groei in het aantal inwoners. Op dit moment is het zo dat inwoners uit moeten wijken naar de grotere steden voor extra benodigdheden, zoals bijvoorbeeld de bouwmarkt, of een uitje naar de bioscoop. Hierdoor is het volgens de participanten belangrijk dat het dorp toegankelijk blijft met bijvoorbeeld het openbaar vervoer, zeker voor bepaalde groepen, zoals ouderen die geen eigen vervoer hebben of jongeren die met extreem slecht weer toch naar school moeten. Geografisch gezien ligt De Rijk dan ook mooi centraal tussen grotere steden als Alkmaar, Purmerend, en Amsterdam. En hoewel de busverbindingen er wel zijn, zijn de participanten het er over het algemeen wel over eens dat de frequentie van het aantal bussen hoger kan. Ook is er bijvoorbeeld op vrijwillige basis een initiatief bezig om de mobiliteit van ouderen te vergroten, namelijk de 55+ bus, die na een telefonische reservering ouderen kan vervoeren naar de stad.

Dure nieuwbouw

Het thema nieuwbouw blijkt ook zowel onder de participanten als in andere kleine dorpen in Nederland een lastig thema (Hospers, 2012). In Nederland blijft 93% van de mensen die verhuizen, binnen de eigen regio, waardoor dorpen elkaars concurrenten worden (Hospers, 2012). Als een dorp zijn huizen vol krijgt, betekent dat ze in een ander dorp leeg staan. Hier lijkt De Rijk een slag te winnen, aangezien alle participanten die nieuw in De Rijk waren komen wonen uit de omliggende gebieden kwamen. Ook zijn door heel Nederland al jaren het aantal gebouwde nieuwbouwwoningen aan het stijgen (CBS, 2018). Dit werd ook opgemerkt door inwoners van De Rijk. Participanten willen niet te veel groei zien, omdat dit de dorpscultuur en de natuurlijke omgeving onder druk zou zetten.

"Je merkt dat er steeds meer woningen gebouwd worden, wat ik van de ene kant wel een beetje jammer vind voor het dorp, want de groene plekken, het polderlandschap"

als het ware, dat verdwijnt een beetje” (Vrouw, 41-55 jaar oud, hele leven wonend in De Rijp, niet actief, werkend).

Nog nadrukkelijker wordt er zorgen gemaakt over wie deze huizen betreft. Het bouwen van koophuizen en de hoge prijzen die daarbij komen, worden gezien door participanten als een negatieve ontwikkeling. Stijgende huizenprijzen zijn ook al jaren een landelijk fenomeen (CBS, 2019). Als er nieuwbouw komt, moet er volgens de participanten een gevarieerd aanbod komen met meer ruimte voor jongeren en starters, waarbij de mensen die uit De Rijp zelf komen voorrang krijgen. Het uitbreiden van het aanbod van huurwoningen is hierbij ook een vaak genoemde oplossing. Over het gebrek aan huizen voor jongeren zei een participant:

”Ik ken een aantal mensen, jongeren, die hier dolgraag zouden willen wonen. Hun familie en vrienden, alles, hun geschiedenis zit hier. En dan gaan ze een paar jaar weg om te studeren en dan willen ze graag weer terug. En dan komen ze er niet meer in” (Vrouw, 41-50 jaar oud, 11-30 jaar wonend in De Rijp, actief, niet-werkend).

Wanneer mensen van buitenaf de duurdere koopwoningen kopen of geselecteerd worden voor een huurwoning, in plaats van lokale Rijpers, wordt dit vaak door participanten gezien als een bedreiging voor de dorpscultuur:

”Die dure woningen waar dan mensen van buitenaf in komen wonen [...] op een gegeven moment weet je niet meer wie wie is” (Vrouw, 41-55 jaar oud, hele leven wonend in De Rijp, niet actief, werkend).

Veel participanten zouden graag zien dat er geschikte woningen komen voor starters uit het eigen dorp, en dat deze dus ook betaalbaar blijven. Cijfers van het CBS tonen echter wel aan dat de huizenprijzen binnen de gemeente Alkmaar, waar De Rijp onder valt, in vergelijking met andere omliggende gemeentes nog vrij laag liggen (CBS, 2019). Dit is dus in tegenstrijd met de mening van inwoners die zeggen dat de huizenprijzen veel te hoog zijn geworden, en dat daardoor de jongeren het zich niet kunnen veroorloven om in het dorp te blijven wonen. Wel zou het kunnen verklaren waarom De Rijp aantrekkelijk is voor nieuwe inwoners van buitenaf.

Conclusie

Er zijn twee ontwikkelingen omtrent de fysieke omgeving die door de participanten belangrijk worden geacht. Het verdwijnen van voorzieningen in kleine kernen aan de ene kant, en het steeds groeiend aantal nieuwbouwhuizen aan de andere kant, roept vragen en onzekerheden op bij de participanten. Tegelijkertijd zijn dit ontwikkelingen die bij kleinere dorpen door het hele land spelen. De Rijp is nog altijd een relatief klein dorpje, en dat houden de participanten over het algemeen ook graag zo. Belangrijk is wel dat er voorzien wordt in de basisbehoeften van de inwoners.

5. Conclusies en aanbevelingen

5.1 Conclusie

Om een antwoord te formuleren op de onderzochte hoofdvraag wordt in deze conclusie eerst een antwoord gegeven op elke deelvraag, waarna er een antwoord geformuleerd wordt op de hoofdvraag.

Deelvraag 1: Hoe beschrijven inwoners de dorpscultuur in De Rijk?

Zoals beschreven in During et al. (2018), is de dorpscultuur belangrijk voor de leefbaarheid binnen kleine kernen. Uit ons onderzoek blijkt dit ook van toepassing te zijn in De Rijk. Het verenigingsleven, in stand gehouden door vrijwilligers, blijkt de grootste cultuurdrager. Participanten geven aan hier erg trots op te zijn. Of het nu om sport-, culturele- of maatschappelijke verenigingen gaat, verenigingen zijn plekken waar inwoners van De Rijk samen komen en deze organiseren regelmatig activiteiten waar iedereen aan deel kan nemen. Hierbij speelt de geschiedenis van het dorp ook een rol. Deze geschiedenis geeft, zoals aangegeven door During et al. (2018), een basis voor interactie en een bepaalde identiteit aan de inwoners van een dorp.

Echter, cultuur bestaat uit meer dan de geschiedenis, verenigingen en activiteiten. Inwoners hebben ook een duidelijk beeld van wat onder een 'Rijker' wordt verstaan. Vaak werden karaktereigenschappen, als iemand die 'recht door zee' is, genoemd. Ook werd vaak genoemd dat een typische Rijker geboren en getogen is in De Rijk en werden omgangsvormen genoemd die behoren tot een typische Rijker, zoals 'elkaar opzoeken'.

Het blijven voortzetten van het verenigingsleven en bijbehorende activiteiten in De Rijk wordt belangrijk geacht om de dorpscultuur in stand te houden, en is daarom ook cruciaal voor de sociale duurzaamheid binnen het dorp. Zorgen hierbij zijn dat jongeren die de dorpscultuur kennen, wegtrekken en dat nieuwe inwoners mogelijk niet voldoende op de hoogte zijn van de dorpscultuur.

Deelvraag 2: Op wat voor manieren zijn inwoners in De Rijk betrokken?

Inwoners zetten zich op verschillende manieren in, variërend van het schoonmaken van de dakgoot van de buurman, tot het coachen van een sportteam of het besturen van een tweejarig terugkerend evenement waar duizenden mensen op af komen. Hoewel de mate waarin mensen betrokken zijn in het dorp per inwoner verschilt, zijn inwoners het in het algemeen erover eens dat betrokkenheid, in zowel het organiseren van diverse activiteiten als het helpen van een dorpsgenoot, kenmerkend is voor het dorp. Volgens inwoners zijn deze activiteiten van groot belang voor de sociale duurzaamheid in het dorp. Actief burgerschap zorgt voor zowel een gevoel van betrokkenheid als saamhorigheid.

Wederom blijkt uit onderzoek dat het over de loop der jaren steeds lastiger is geworden om vooral nieuwe en jonge bewoners te betrekken in vrijwilligerswerk om activiteiten te organiseren. Tegelijkertijd kwam ook naar voren uit het onderzoek dat sommige vrijwilligerstaken, bijvoorbeeld het organiseren van het Midwinterfeest, een steeds groter takenpakket met zich meebrengen.

Sommige inwoners benadrukken dan ook dat het sociale en culturele leven van De Rijk zal instorten zonder vrijwilligers. Een aantal inwoners geeft aan dat activiteiten vaak door dezelfde mensen worden georganiseerd en bijgewoond. Ook gaven enkele inwoners aan dat nieuwkomers zich vaak minder actief zouden betrekken in het organiseren van en deelnemen aan de activiteiten in het dorp. Nieuwe inwoners die in ons onderzoek geïnterviewd zijn gaven echter aan dat informatie vooral via via gedeeld wordt, waardoor nieuwe inwoners van De Rijk deze informatie niet meekrijgen. Ook raken de nieuwe inwoners die in ons onderzoek zijn geïnterviewd vanzelf actief betrokken omdat ze kleine kinderen hebben. Verder sluiten jongeren zich steeds minder aan bij organisaties, wat volgens sommige participanten komt doordat de wensen en interesses van jongeren niet aansluiten op het aanbod en omdat jongeren zich niet verantwoordelijk voelen voor vrijwilligerswerk. Voor de sociale duurzaamheid is de afwezigheid van jongeren bij activiteiten en vrijwilligerswerk een mogelijke bedreiging. Het is namelijk zo dat de jongeren van nu de toekomstige generatie zullen gaan vormen. Als deze inwoners zich niet actief gaan betrekken in het dorp, kunnen activiteiten voor de toekomstige generatie niet in stand worden gehouden. Wel is de vraag hierbij of jongeren de meest geschikte doelgroep is om vrijwilligerswerk te doen, maar er kan wel worden gekeken naar de aansluiting van activiteiten bij hun interesses.

Deelvraag 3: *Hoe wordt sociale cohesie ervaren in De Rijk?*

Sociale cohesie wordt door inwoners van De Rijk ervaren door het begroeten van mensen op straat, het met elkaar praten op ontmoetingsplekken, zoals in het winkelcentrum, bij sportverenigingen en op de vele evenementen die in het dorp georganiseerd worden. De participanten ervaren sociale cohesie ook doordat inwoners van De Rijk voor elkaar klaar staan. Daarnaast voelen veel mensen zich verbonden met het dorp door de kennissen, vrienden en familie die er wonen. Op het gebied van sociale cohesie wordt sociale duurzaamheid ervaren via het gevoel van verbondenheid van mensen met hun woonplaats en met de inwoners van De Rijk. Deze verbondenheid komt voort uit de interactie die inwoners met elkaar hebben. Een ervaren verandering op het gebied van sociale cohesie is volgens huidige inwoners, dat sommige nieuwe inwoners, die vanuit de stad komen, niet dezelfde normen en waarden, zoals elkaar begroeten op straat, delen. Om de sociale duurzaamheid te verwezenlijken in de toekomst is het dan ook belangrijk dat inwoners zich in blijven zetten voor de interactie die zij met elkaar hebben door middel van het organiseren en deelnemen aan activiteiten en het doorgeven van culturele normen en waarden.

Het antwoord op de hoofdvraag: *Hoe wordt sociale duurzaamheid ervaren door inwoners van De Rijk?* is dat deze over het geheel genomen positief wordt ervaren. Inwoners geven aan dat ze zich verbonden voelen met het dorp via kennissen, vrienden of familie die er wonen, via de geschiedenis van het dorp en de saamhorigheid die ontstaat door gezamenlijk activiteiten te ondernemen in de buurt of op dorpsniveau, zoals het Midwinterfeest. Inwoners zijn erg trots op het dorp en veel inwoners zijn actief betrokken in het dorp, doordat ze zich inzetten als vrijwilliger op diverse manieren. Ook over de toekomst zijn participanten positief ingesteld. Het wordt belangrijk geacht dat, ondanks veranderingen in de samenleving, de dorpscultuur en het samen organiseren en deelnemen aan activiteiten behouden blijft. Een van de uitdagingen waar inwoners op kunnen inspelen, is activiteiten beter aan te laten sluiten op de interesse van jongeren en de informatievoorziening over aanmeldingsmogelijkheden voor vrijwilligerswerk duidelijker te maken, met als doel om zo nieuwe vrijwilligers te betrekken. Daarnaast spreken enkele participanten zorgen uit over dat niet alle mensen die vanuit de stad in De Rijk komen wonen op de hoogte zijn van de omgangsvormen in het dorp, wat mogelijk de sociale cohesie en daarmee ook de sociale duurzaamheid kan schaden. Uit de interviews blijkt ook dat andere aspecten invloed hebben op de sociale duurzaamheid in het dorp. Zo wordt het behoud van voorzieningen, een divers woningaanbod voor starters en verbeterde communicatie met de Gemeente Alkmaar ook belangrijk geacht om de sociale duurzaamheid te verbeteren. Zo zou het organiseren van activiteiten belemmerd worden door het groeiend aantal 'stadse' regels en bureaucratie waar aan gehouden moet worden.

Concluderend kan er gezegd worden dat de processen die de sociale duurzaamheid in de toekomst mogelijk kunnen beïnvloeden volgens inwoners van De Rijk, zoals individualisering, de vergrijzing en het wegtrekken van jongeren uit het dorp, maatschappelijk relevante thema's zijn die terug te vinden zijn in dorpen in heel Nederland. In de volgende paragraaf worden vijf aanbevelingen gedaan gebaseerd op de meningen van inwoners (zie bijlage 1) en op onze eigen ideeën die wij als belangrijk achten om om te gaan met de veranderingen in de context van De Rijk. Deze aanbevelingen zijn zowel gespecificeerd op de sociale omgeving als op de fysieke omgeving.

5.2 Aanbevelingen

Aanbeveling 1: Zoek een alternatieve wijze voor de benadering van nieuwe en jonge vrijwilligers om de gevolgen van het verminderende vrijwilligersbestand op te vangen en daarmee de organisatie van activiteiten voort te zetten.

Voor de leefbaarheid van het dorp, is het van belang dat vrijwilligers zich blijven inzetten om culturele-, sport- en sociale activiteiten te organiseren. Uit ons onderzoek blijkt dat het verkrijgen van vrijwilligers steeds moeilijker wordt en daardoor bepaalde verenigingen en activiteiten zijn opgeheven. Vooral het betrekken van jongeren en soms ook nieuwe vrijwilligers bleek lastig. Jongeren zouden niet gemotiveerd zijn om zich in te zetten volgens de participanten.

Nieuwe inwoners daarentegen gaven aan dat het niet altijd makkelijk was om informatie over verenigen en vrijwilligerswerk te achterhalen en geven aan zich al in te zetten om hierdoor meer sociale contacten op te doen. Uit ons onderzoek blijkt dat vrijwilligers vooral via persoonlijke benadering worden betrokken, waardoor steeds dezelfde personen worden bereikt. Een oplossing voor het benaderen van nieuwe en jonge vrijwilligers kan zijn door gebruik te maken van communicatiemiddelen zoals Facebook, WhatsApp en de website van de gemeente. Op deze

digitale media is vooral behoefte aan een overzicht van alle verenigingen en activiteiten en een vacaturebank. Een professionele en transparante informatievoorziening zal mogelijk bijdragen aan het oplossen van het krimpende vrijwilligersbestand en zal de drempel lager maken voor nieuwe mensen om zich in te zetten als vrijwilliger.

Aanbeveling 2: Laat nieuwe inwoners kennismaken met de cultuur van De Rijk door informatieverschaffing.

Uit ons onderzoek komen twee dingen naar voren als het gaat om nieuwe inwoners. Ten eerste zouden zij niet allemaal bekend zijn met de normen en waarden van De Rijk, zoals mensen begroeten op straat. Ten tweede zou het voor nieuwe inwoners lastig zijn om aan informatie te komen welke verenigingen er zijn in De Rijk en wat voor activiteiten zij organiseren. Om dit probleem op te lossen lijkt het ons een goed idee om informatie te verlenen, bijvoorbeeld in de vorm van een folder of een website voor nieuwe bewoners. Deze informatie bevat daarbij zowel de dorps gebruiken, als informatie over welke verenigingen en activiteiten er zijn, en waar mensen zich op kunnen geven als zij interesse hebben in een vereniging. Optioneel zou ook een kennismakingsgesprek georganiseerd kunnen worden met nieuwe inwoners.

Aanbeveling 3: Verkrijg een duidelijker beeld van de mening en ideeën van jongeren over dorpsactiviteiten om jongeren meer te betrekken in de organisatie van en deelname in activiteiten.

Uit ons onderzoek bleek dat jongeren (<30 jaar) minder betrokken zijn dan ouderen bij het organiseren van en deelname aan activiteiten. Dit kan het gevolg zijn van grotere maatschappelijke bewegingen zoals vergrijzing en individualisering. Volgens onderzoeksdeelnemers zouden jongeren zich ook minder verantwoordelijk voelen en geen interesse hebben om zich te betrekken. Het mogelijk gevolg van een lage jongerenparticipatie in het verenigingsleven is dat verenigingen en activiteiten langzaam verdwijnen. Een jonge groep vrijwilligers is nodig om nieuw leven te blazen in het aanbod van activiteiten en vergrijzing in de besturen van verenigingen tegen te gaan. Vervolgonderzoek kan gaan over het achterhalen van ideeën en meningen van jongeren, bijvoorbeeld door middel van enquêtes en focusgroepen. Door een beter beeld te schetsen van de jongere doelgroep kunnen activiteiten en vrijwilligerswerk beter worden aangepast op de behoefte van jongeren. Het risico van dat het ledenbestand en besturen van vrijwilligersorganisatie voornamelijk door oudere/gepensioneerde mensen bezet worden, is dat de activiteiten minder aansluiten bij wat jongeren interessant of belangrijk vinden. Een mogelijk gevolg hiervan is dat jongeren niet deelnemen aan georganiseerde activiteiten, of zich in willen zetten als vrijwilliger of een bestuurstaak op zich nemen.

Een aanbeveling is dat jongeren zouden gestimuleerd kunnen worden door een vereniging/organisatie op te richten door jongeren en voor jongeren, waarbij vanuit de gemeente een bepaald bedrag vrij wordt gemaakt. Er zou bijvoorbeeld een soort van wedstrijd georganiseerd kunnen worden, waarbij jongeren getriggerd worden om hun ideeën over een vereniging of activiteit te pitchen, waarbij de winnaar met het beste idee zijn idee mag gaan uitvoeren.

Aanbeveling 4: Diversifieer het woningaanbod om jongeren aan te trekken en vergrijzing van het verenigingsleven tegen te gaan.

Wat betreft de fysieke omgeving is er een meer gevarieerd en betaalbaar woningaanbod nodig in De Rijk. Hoewel veel mensen benoemen dat het dorp niet meer moet uitbreiden, aangezien dit ten koste gaat van de dorpscultuur, bleek uit bijna alle interviews dat er een tekort is aan woningen voor mensen met een lager budget, zoals starters en alleenstaanden ouderen. Vooral als het woningaanbod niet toereikend is voor starters resulteert dit in minder jongeren die actief kunnen zijn in het verenigingsleven en vrijwilligerswerk, en in dat jongeren wegtrekken die kennis hebben van de dorpscultuur van De Rijk. Om het woningaanbod passend te maken voor een diverse groep mensen kan men zich organiseren om actief in gesprek te gaan met de gemeente over oplossingen hiervoor. Voorbeelden van oplossingsrichtingen zijn het combineren van woningen waarbij ouderen en jongeren samenwonen (bijvoorbeeld in het verzorgingshuis in Graft wat mogelijk gaat verdwijnen (Persoonlijke communicatie opdrachtgever, 26-06-2019), sociale woongroepen, en collectief bouwen. Het diversifiëren van het woningaanbod zou bijdragen aan meer jongeren die zich actief kunnen inzetten voor het dorp en vergrijzing van het verenigingsleven tegen kunnen gaan.

Aanbeveling 5: Verbeter de communicatie met de gemeente Alkmaar om de inspraak van inwoners van De Rijk te vergroten.

Uit ons onderzoek blijkt dat mensen in het algemeen tevreden zijn over de fusie met gemeente Alkmaar. Wel vindt men het belangrijk dat huidige voorzieningen, zoals openbaar vervoer en lokale ondernemingen in De Rijk blijven, omdat hiermee werkgelegenheid en leefbaarheid wordt vergroot. Bovendien vormen voorzieningen, zoals de school en supermarkt, ontmoetingsplekken die de verbondenheid, culturele identiteit en betrokkenheid onder inwoners ondersteunt. Ook kwam er naar voren dat er ruimte voor verbetering is op het gebied van overheidsparticipatie. Zo zou er volgens participanten een stadse visie worden toegepast op het dorp, waardoor er soms belemmeringen worden ervaren tijdens het organiseren van activiteiten. Daarnaast blijkt uit het onderzoek dat het voor mensen lastig is om te weten te komen wie de inwoners representeert bij de gemeente Alkmaar. Burgers gaven aan sneller met ideeën naar verenigingen dan de gemeente te gaan. Ook zou de gemeente meer aanwezig kunnen zijn in de lokale krant, de Uitkomst. Als oplossing zou meer samenwerking gezocht kunnen worden met de gemeente Alkmaar om de inspraakmogelijkheden en actief burgerschap van Rijpers te steunen.

De bovenstaande aanbevelingen zijn met name gericht op huidige inwoners en overheidsinstanties. Daarnaast hebben wij een enkele aanbeveling voor mensen die naar De Rijk verhuizen. Een advies is om contact te maken met je burens en kenbaar te maken dat je een bijdrage wilt leveren aan het dorp. Op deze manier zal je sneller in de dorpsamenleving worden opgenomen. Natuurlijk staat het eenieder vrij om te doen en te laten wat hij wil, maar omdat De Rijk een hechte samenleving is, is participatie in het dorpsleven wel aan te raden.

5.3 Beperkingen

Een mogelijke beperking die in ons onderzoek is opgetreden, is dat wij aanbevelingen geven over hoe meer jongeren meer betrokken kunnen worden, terwijl wij geen interviews gedaan hebben met inwoners onder de 30 jaar. De meningen van jongeren zijn wij dus niet te weten gekomen, de algemene situatie qua jongeren in het dorp is echter wel duidelijk geworden via de gehouden interviews. Verder is dit een kwalitatief onderzoek, wat betekent dat de gegevens uit dit onderzoeksverslag niet gebruikt kunnen worden voor een generalisatie. Een andere beperking is dat er niet veel tijd beschikbaar was om ons onderzoek te doen. Hierdoor hadden we niet de mogelijkheid om focusgroepen te organiseren en manieren te bedenken om alsnog jongeren te spreken om zo een nog vollediger en meer diepgaande analyse te krijgen. Ondanks deze beperkingen hopen wij dat u als lezer, naar aanleiding van dit rapport een beeld heeft gekregen van de ervaringen van de inwoners van De Rijk op het gebied van sociale duurzaamheid.

Literatuur

Allecijfers.nl (2019, 9 mei). Informatie Wijk Graft De Rijp. Geraadpleegd van <https://allecijfers.nl/wijk/graft-de-rijp-alkmaar/>

Assurantie Magazine (2019, 09 April) Starter op woningmarkt moet fors in de buidel tasten. Geraadpleegd van: <https://www.amweb.nl/financiele-planning/nieuws/2019/04/starter-op-woningmarkt-moet-fors-in-de-buidel-tasten-101116352>

Bekkers, R. H. F. P. (2013). Geven van tijd: vrijwilligerswerk. In Schuyt, T. N. M., Gouwenberg, B. M. & Bekkers, R. H. F. P. (eds.). *Geven in Nederland 2013: Giften, Nalatenschappen, Sponsoring en Vrijwilligerswerk* (pp. 107-123). Amsterdam: Reed Business education

Bergeijk van E., A. Kokx, G. Bolt, R. Van Kempen. (2008). Helpt herstructurering? Effecten van stedelijke herstructurering op wijken en bewoners. Delft, Nederland: Eburon.

Bernard, R. H. (2011). *Research Methods in Anthropology. Qualitative and Quantitative Approaches*. Altamira Press.

Bramley, G., N. Dempsey, S. Power, & C. Brown. (2006). What is 'social sustainability', and how do our existing urban forms perform in nurturing it. In *Sustainable Communities and Green Futures' Conference*. Bartlett School of Planning. London: University College London.

Braun, V. & V. Clarke. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3:2, 77-101.

CBS (2017, 23 December) Worden we individualistischer? Geraadpleegd van: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2017/52/worden-we-individualistischer->

CBS (2018, 26 januari). Hoogste aantal nieuwbouwwoningen in acht jaar. Geraadpleegd van: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2018/04/hoogste-aantal-nieuwbouwwoningen-in-acht-jaar>

CBS (2019, 23 maart). Regionale verschillen in huizenprijzen groter. Geraadpleegd van: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/12/regionale-verschillen-in-huizenprijzen-groter>

Classen, A. en Welling, N. (2006). *Verkenning van een nieuwe definitie van vrijwilligerswerk / vrijwillige inzet*. Nijmegen: Radboud Universiteit Nijmegen.

Colantonio, A. (2008) Measuring Social Sustainability: Best Practice from Urban Renewal in the EU: Traditional and Emerging Prospects in Social Sustainability. *EIBURS Working Paper Series*. Oxford: Oxford Institute for Sustainable Development (OISD).

Cultuurdrager. (2019) In *Algemeen Nederlands Woordenboek*. Geraadpleegd van <http://anw.inl.nl/article/cultuurdrager>

During, R., Dam, R. van, Donders, J., Kruit, J., Pleijte, M., Bock, B. & Witte, D. de (2018). *Leefbaarheidsinitiatieven op het platteland: analyse van eigenheid en eigenaarschap*. Wageningen: Wageningen University & Research.

Forrest, R., & Kearns, A. (2001). Social cohesion, social capital and the neighbourhood. *Urban studies*, 38(12), 2125-2143.

Gemeente Alkmaar (2016, 4 januari). De Rijp. Geraadpleegd van <https://www.alkmaar.nl/De-Rijp.html>

- Hengstmengel, W. H. I. (2011). *Sociale duurzaamheid binnen herstructurering in krimpregio's. Naar een sociaal duurzaam Parkstad Limburg?* (Master's thesis). Masteropleiding Planologie, Faculteit Geowetenschappen, Universiteit Utrecht, Utrecht.
- Hospers, G.J. (2012). Krimpdorpen in een global village. *Geografie* 21(5). Mei 2012, p. 24 – 27.
- Huygen, A. & De Meere, F. (2008). *De invloed en effecten van sociale samenhang: verslag van een literatuurverkenning*. Utrecht: Verwey-Jonker instituut.
- INNOVO (z.d.). Actief burgerschap en sociale integratie. Geraadpleegd van <https://www.innovo.nl/actief-burgerschap-en-sociale-integratie.html>
- Kangas, A. en S. Sokka (2015). "Cultural access and activation: Civic participation in local sustainable communities" in Hristova, S., Šešić, M. D., & Duxbury, N. (Eds.). (2015). *Culture and sustainability in European cities: Imagining Europolis*. Routledge.
- Kottak, Conrad P. (2011). *Cultural Anthropology: Appreciating Cultural Diversity*. New York: McGraw-Hill.
- Midwinterfeest. (z.d.) Midwinterfeest 2018. Geraadpleegd van <https://www.midwinterfeest-graftderijp.nl/algemeen/pers/>
- Mooistedorpje. (2019, 18 maart). De Rijp. Geraadpleegd van <https://www.mooistedorpjes.nl/nederland/noord-holland/de-rijp/>
- Omann, I. & J.H. Spangenberg (2002). *Assessing Social Sustainability; The Social Dimension of Sustainability in a Socio-Economic Scenario*. Wenen: Sustainable Europe Research Institute SERI.
- Oudheidkundige Vereniging het Schermereiland (2019). De Rijp. Geraadpleegd van <https://www.hetschermereiland.nl/component/k2/itemlist/category/4-de-rijp.html>
- Out, N. (2011). Bewoners maken zelf de leefbaarheid. *Agora Magazine*, 27(4), 18-21.
- Plaatsengids.nl. (2019). "De Rijp" Geraadpleegd van <https://www.plaatsengids.nl/de-rijp>
- Rijksoverheid (2019). Burgerparticipatie. Geraadpleegd van: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/burgerschap/burgerparticipatie>
- Schmeets, H., & Arends, J. (2017). *Vrijwilligerswerk: wie doet het*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.
- Schnabel, P., Bijl, R. & De Hart, J.(2008). *Betrekkelijke betrokkenheid, studies in sociale cohesie*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Tonkens, E. (2015). Vijf misverstanden over de participatiesamenleving. *Tijdschrift voor gezondheidswetenschappen*, 93(1), 1-3.
- Van Assche, K. (2004). *Signs in time : an interpretive account of urban planning and design, the people and their history* (Proefschrift). Wageningen Universiteit. Niet gepubliceerd.
- Van Dijk, S. (2010). *Doe maar gewoon, dan doe de al gek genoeg! Jongeren vs ouderen en hun invloed op de leefbaarheid van de kleine kern* (Bachelorthesis). Sociale Geografie, Faculteit Managementwetenschappen, Radboud Universiteit Nijmegen, Nijmegen.
- Van Dorst, M. (2005). *Een duurzaam leefbare woonomgeving: Fysieke voorwaarden voor privacyregulering* (Proefschrift). Delft, nederland: Eburon.

Bijlage 1 - Suggesties en ideeën over leefbaarheid vanuit inwoners

Tijdens de interviews hebben participanten zelf verschillende ideeën aangedragen die de sociale duurzaamheid in De Rijk zouden kunnen bevorderen. In deze bijlage worden deze suggesties per categorie besproken.

Hoewel enkele participanten aangeven dat ze omtrent de activiteiten niets missen, brachten de andere participanten de volgende ideeën in:

- Er moet aandacht besteed worden aan culturele activiteiten, zodat ook de plekken, bijvoorbeeld de Groene Zwaan, waar meer wordt gedaan dan alleen sporten en feesten voortbestaan.
- Binnen activiteiten moet er meer aandacht besteed worden aan jongeren.
  - Jongeren moeten meer betrokken worden in verenigingen
  - Activiteiten moeten zich meer richten op interesses van jongeren
- Vrijwilliger zijn moet financieel mogelijk blijven
  - Voorzieningen zoals een podium huren moet teruggedraaid worden naar leenbasis.
- Muziek moet minder hard staan bij activiteiten, met name tijdens feesten.
- Vernieuwende, 'out of the box' ideeën zijn nodig voor activiteiten om zowel met de tijd mee te gaan, als jongeren en nieuwe doelgroepen aan te trekken
  - Respect voor andersdenkende en diversiteit is hierbij erg belangrijk

Om meer mensen te betrekken bij activiteiten en verenigingen in het dorp doen inwoners de volgende suggesties:

- Gebruik maken van social media.
  - Platform creëren waar mensen ideeën kunnen delen.
  - Evenementen aanmaken voor alle activiteiten.
  - Websites up-to-date houden zodat alle informatie accuraat en aanwezig is.
- Ouders moeten hun kinderen meer betrekken bij activiteiten en verenigingen.
- Mensen moeten persoonlijk benaderd worden.
- Mensen moeten niet gedwongen worden.
- Enquête verspreiden onder jongeren, om zo te peilen wat zij missen in De Rijk.
- Nieuwkomers verwelkomen, de weg wijzen en betrekken in het dorpsleven in samenwerking met de gemeente.
- Alle verenigingen moeten activiteiten doorgeven aan de VVV zodat er een overzichtelijke agenda is voor zowel inwoners van De Rijk als omwonenden.
- Verenigingen, maar ook de activiteiten die zij organiseren, moeten duidelijker gepromoot & gepresenteerd worden.

Op het gebied van samenwerking zien inwoners dat er op verschillende aspecten verbetering gecreëerd kan worden:

- Verschillende verenigingen moeten samenwerken.
- Verenigingen kunnen samen gaan werken met geloofsgemeenschappen.
- Dorpen moeten met elkaar samenwerken en praten over problematieken.
- Gebruikmaken van de gelaagdheid van een dorp. Verenigingen bestaan uit verschillende mensen die weer onderdeel zijn van straat/ buurtverenigingen. Dat netwerk gebruiken.
- De samenwerking met gemeente Alkmaar moet worden uitgebreid.
  - Gemeente moet De Rijk tegemoetkomen in regelgeving.
    - Regelgeving voor stadsevenementen moet niet blauwgedrukt worden op dorps evenementen.
  - Gemeente moet budget/capaciteiten faciliteren voor verenigingen.
  - Ambtenaren moeten komen kijken wat er nu echt aan de hand is.

Als het gaat om verbeteringen in de fysieke omgeving in het dorp worden er door inwoners verschillende dingen genoemd:

- Het openbaar vervoer, met name de bus, moet op lange termijn blijven en het liefst worden deze faciliteiten uitgebreid.
- Het is belangrijk dat de school en de bibliotheek blijft bestaan.
- Winkelvoorzieningen moeten niet krimpen en verschillende participanten zien graag dat het winkelaanbod wordt uitgebreid.
- Een bewoner geeft aan graag meer politie op straat te zien om inbraken, hangjongeren en gevaarlijk geparkeerde auto's tegen te gaan en het gevoel van veiligheid te vergroten.
- Sommige inwoners geven aan dat De Rijk ook niet te groot moet worden, omdat het dan te veel op een stad gaat lijken en 'het dorpse' dan verloren zal gaan.

Het woningaanbod en het beleid hieromheen wordt door bijna alle participanten aangekaart. Inwoners hadden hiervoor de volgende suggesties:

- Mensen uit De Rijk zouden voorrang moeten krijgen op huizen (zowel koop als huur) in De Rijk ten opzicht van mensen uit de gemeente Alkmaar. Één participant zegt hierbij nadrukkelijk dat het dan gaat om alle "Rijpers" en niet alleen actieve mensen.
- Het huizenaanbod moet meer gevarieerd zijn.

Meer betaalbare huizen zoals bijvoorbeeld sociale huurwoningen en starterswoningen.

Bijlage 2 - Interviewvragen

Algemeen

- Korte uitleg wat de bedoeling is (tijd, hoeft geen antwoord te geven, opname, anonimiteit)
- Kunt u uzelf voorstellen? (leeftijd, opleiding/werk, huishoudenssamenstelling, hoe lang woonachtig in De Rijk)

Ervaringen

- Hoe ervaart u het om te wonen in De Rijk?
  - Waarom heeft u er voor gekozen om in De Rijk te wonen?
  - Wat zijn positieve ervaringen van in De Rijk wonen?
  - Wat zijn negatieve ervaringen van in De Rijk wonen?
- Wat voor mogelijke veranderingen heeft u ervaren in de tijd dat u in De Rijk woont?
  - Wat zijn de oorzaken en gevolgen van deze veranderingen?

Verbondenheid

- Hoe voelt u zich verbonden met De Rijk?
- Wat verstaat u onder een "Rijker"?
- Voelt u zich een "Rijker", waarom niet/wel?
- Op wat voor manier voelt u zich verbonden met andere dorpsinwoners?
  - Met wie voelt u zich wel verbonden en met wie niet?
- Hoe ervaart u de saamhorigheid in het dorp?
  - Zijn de inwoners van De Rijk goed op de hoogte van elkaar?
  - Op wat voor manier gaan mensen in het dorp met elkaar om?
- Is er door de jaren heen volgens u verandering in de mate waarin mensen zich verbonden voelen? Zo ja;
  - Wat zijn deze veranderingen?
  - Wat zijn de oorzaken van deze veranderingen volgens u?
- Op wat voor plekken ontmoet u andere inwoners?
  - Komen er ook verschillende soorten mensen op deze plekken?
  - (*) Hoe vaak?
  - (*) Met welke reden?
- Wat vindt u van de samenstelling van het dorp?

Cultuur in De Rijk

- Op wat voor manier vindt u dat er sprake is van een bepaalde cultuur in het dorp?
- Wat zijn de kenmerken van de cultuur in De Rijk?
- Wat houdt de cultuur in De Rijk in stand?
- Wat beïnvloedt de cultuur in De Rijk?
- Wat vindt u van de cultuur in De Rijk?
- Is de cultuur van De Rijk in de loop der tijd volgens u veranderd? Zo ja;
  - Wat zijn deze veranderingen?
  - Wat zijn de oorzaken van deze veranderingen volgens u?
- Bent u bekend met de geschiedenis van het dorp en vindt u dat belangrijk?

Betrokkenheid

- Op wat voor manier bent u betrokken in het dorp?
  - Waarom bent u (niet) betrokken?
- Op wat voor manier bent u betrokken in uw eigen buurt/straat?
  - Waarom bent u (niet) betrokken?
- Hoe ervaart u de betrokkenheid van andere mensen in het dorp?
- Aan wat voor activiteiten in het dorp doet u mee en waarom?
- Als er iets wordt georganiseerd in De Rijk, wat vindt u dan belangrijk?/waar moet de activiteit dan aan voldoen? (Voor jongeren/ouderen; frietkraam, etc)

- Is de de manier waarop mensen betrokken zijn in het dorp in uw ogen de laatste jaren veranderd?
  - Wat is er veranderd?
  - Wat is de oorzaak van deze verandering volgens u?
- Kunnen alle inwoners meepraten over dingen die hen aangaan (jong en oud, arm en rijk, hoog- en laagopgeleid)?
- Waar kunt u terecht met uw ideeën over De Rijk?
- Hoe kijkt u aan tegen de houding van de gemeente wat betreft de leefbaarheid in het dorp?

Vrijwilligerswerk

- Bent u aangesloten bij een vrijwilligersorganisatie/vereniging en zo ja hoe ervaart u dit?
  - (*) Wat voor soort vrijwilligerswerk doet u?
  - (*) Hoe vaak?
- (*) Waarom doet u vrijwilligerswerk?
- (*) Hoe ervaart u dit werk?
- Wat vindt u van de verschillende vrijwilligersgroepen?
- Hoe ervaart u de toegang tot vrijwilligersorganisaties/groepen?
- Wat voor bijdrage leveren de vrijwilligersorganisaties in het dorp?
- Heeft u veranderingen ervaren binnen de vrijwilligersorganisaties/verenigingen in de afgelopen jaren? zo ja;
  - Wat is er veranderd?
  - wat is de oorzaak van deze veranderingen volgens u?

Toekomstbeeld

- Als er een gebouw of ruimte in het dorp vrijkomt en u mag bepalen wat daar komt of wat er wordt georganiseerd, wat is uw idee?
- Hoe zou u graag zien dat De Rijk zich ontwikkelt?
- Wat zou u graag anders zien in De Rijk?
- Zijn er dingen die volgens u dringend moeten veranderen? Waarom?
  - Wat moet er gebeuren volgens u om dit te realiseren?
  - Wat is er voor nodig?
  - Wie is verantwoordelijk voor om dit te realiseren?
- Wat vindt u belangrijk dat moet blijven in De Rijk?
- Hoe denkt u dat meer mensen betrokken kunnen worden bij activiteiten in De Rijk?
- (*) Wat vindt u dat er moet veranderen omtrent activiteiten in het dorp?
- (*) Wat vindt u dat er moet veranderen omtrent de organisatie in het dorp?

Bedankt!

- Bedanken voor tijd
- Vragen of ze het eindrapport willen ontvangen
- Kent u nog mensen die mee zouden willen doen aan ons onderzoek?

(*) vragen die alleen gesteld worden afhankelijk van de eerder gegeven antwoorden.

